

δὲν δύναται νὰ σημαίῃ θνητόν τινα. Ὁ Perdrizet ἐρμηνεύει αὐτὸν ὡς ἝΑττιν, ἀλλ' ὁ Gruppe, Griech. Mythol. 153, δὲν εὐρίσκει τὴν γνώμην πιθανήν. Διερωτῶμαι ὅμως, πῶς ἐν τῇ χώρᾳ τῆς λατρείας τοῦ Ὁρφέως δὲν εὐρέθησαν εἰκόνες αὐτοῦ. Καὶ δὲν μνημονεύεται μὲν ὑπὸ τῆς γραπτῆς παραδόσεως ἡ σύριγξ ὡς μουσικὸν ὄργανον τοῦ Ὁρφέως, ἀλλ' ἡ παράδοσις αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς νοτίου Ἑλλάδος. Δὲν δύναται ἄρα γε αἱ τοιαῦται πλαγγόνες νὰ ἔχωσι μαρτυρικὴν δύναμιν οἷαν ἡ γραπτὴ παράδοσις;

5) Εἰκ. 16^ε. Κεφαλὴ μετὰ φρυγίου πύλου ἢ κουκκούλας καὶ τοῦ ἄνω ἄκρου τῆς σύριγγος ὑπὸ τὸ κάτω χεῖλος. Ἐξ ἄλλου τύπου. Ὑψ. 0.05.

6) Εἰκ. 16^ν. Ὅμοια παιδικοῦ χαρακτῆρος πλαγγὼν ἀπὸ τοῦ στήθους καὶ ἄνω. Ὁ πύλος διακριτὸς καλύπτων τὰ ὦτα καὶ κατερχόμενος μέχρι κάτω τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου. Ἡ σύριγξ κρατεῖται ὑπὸ τὴν σιαγόνα. Ζώνη περὶ τὴν ὀσφύν. Ὑψ. 0.085.

7) Εἰκ. 17^ε. Ὅμοιον βεβλαμμένον τὴν ἐπιφάνειαν. Ὑψ. 0.085.

8) Εἰκ. 17^ν. Ἡ κεφαλὴ μετὰ φρυγίου πύλου, ἡ δὲ δεξιὰ κρατοῦσα ἐπὶ τοῦ στόματος τὴν σύριγγα. Ἡ κουκκούλα χαμηλὴ. Μεγ. διάστασις 0.087.

9) Εἰκ. 17^ξ. Τὸ ἄνω μέρος ὁμοίου τύπου μετὰ συμπεπλεγμένης πρὸς τὰ πρόσω κουκκούλας. Ἡ ἄκρα δεξιὰ σφύζεται μετὰ τῆς σύριγγος εἰς τὸ στόμα. Μεγ. διάστ. 0.077.

10) Εἰκ. 17^α. Ἐκ καθημένης λευκῇ ἀλλημιμένης ὁμοίας πλαγγόνος τὸ ἀπὸ τῆς κοιλίας μέχρι τοῦ λαιμοῦ μέρος. Ἡ σύριγξ ἐπὶ τοῦ στήθους. Μεγ. διάστ. 0.087.

11) Εἰκ. 17^δ. Τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ στήθους ἄνευ κεφαλῆς. Ἡ δεξιὰ κρατεῖ τὴν σύριγγα πρὸς τὸ στόμα. Μεγ. διάστ. 0.073.

ΑΝΤ. Δ. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΛΟΣ

4^Α. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΕΝ ΦΛΩΡΙΝῃ ΤΗΣ ΑΝΩ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Ψηφίσαντος καὶ ἐφέτος τοῦ Δήμου Φλωρίνης τὸ ποσὸν τῶν δέκα πέντε χιλιάδων δραμῶν, ἐπανελήφθη καθ' ὅλον τὸν Αὐγουστον μῆνα καὶ μέρος τοῦ Σεπτεμβρίου ἡ ἀνασκαφὴ τῆς ἐπὶ τοῦ λόφου Φλωρίνης ἀρχαίας πόλεως, ἡ ὁποία προῶρως μὲν ἴσως ὄχι ὅμως καὶ ἀνεπιτυχῶς ἐταυτίσθη μὲ τὴν Ἀρχαίαν Ἡράκλειαν ἐπὶ Λύκου (Λύγκου), μαρτυρουμένην ὑπὸ ἐπιγραφῆς καὶ τινων μεταγενεστέρων συγγραφέων¹. Ὅφειλω καὶ ἐνταῦθα νὰ εὐχαριστήσω θερμῶς τὸν κ. Κεραμοπούλλον, διότι ἀνέθεσεν εἰς ἐμὲ τὴν ἐποπτείαν τῆς ἐργασίας καὶ μοι ἐπέτρεψε τὴν δημοσίευσιν τῶν εὐρημάτων.

¹ Βλ. ΠΑΕ 1933 σ. 58, ΑΕ. 1932 σ. 50 Ἀνασκαφαὶ καὶ ἔρευναι ἐν τῇ Ἀνω Μακεδονίᾳ Ἀ. Κεραμοπούλλου.

Αἱ ἐφετιναὶ ἐργασίαι τῆς τετάρτης¹ ἔστω καὶ ὀλιγοχρονίου κατ' ἔτος ἀνασκαφικῆς περιόδου διέκριναν ἀρκούντως τὸ σύνολον τῶν ἐρειπίων τῆς πόλεως, διὰ τῆς ἐκσκαφῆς δὲ καὶ δευτέρου δρόμου παραλλήλως βαίνοντος πρὸς τὸν πρῶτον πέρυσιν ἀνακαλυφθέντα δίδουν τὸ παραστατικὸν διάγραμμα τοῦ συνολικῶς ἐκσκαφέντος τμήματός της μέχρι τοῦδε (βλ. σχεδιογράφημα 1).

Οἱ ἴδιοι λόγοι οἱ ἐκτεθέντες εἰς τὰ Πρακτικά τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐπέβαλον καὶ ἐφέτος τὴν κατὰ μήκος τῆς μέχρι τοῦδε σκαφείσης λωρίδος ἐπέκτασιν τῆς ἀνασκαφῆς, ἀνατολικῶς ἐκείνης καὶ ἀπὸ Ν-Β πάντοτε. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ὅχι μόνον ὠλοκληρώθη ἡ ἀποκάλυψις τῆς οἰκίας **κα**, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ β' δρόμου διεκρίθησαν σαφῶς αἱ μεταξὺ τῶν δύο δρόμων ἐπίσης κείμεναι οἰκίαι **ζ**, **Μ**₂ καὶ **ω** τοῦ σχεδιογραφήματος 1.

1. Οἴκημα **κα**.

Καθὼς ὑπεθέσαμεν (ΠΑΕ 1933 σ. 79), διὰ τὴν ὀλοκλήρωσιν τοῦ σχεδίου κατόψεως τοῦ οἰκήματος τούτου ἔπρεπε νὰ εὑρεθῶσιν ὅχι μόνον ἄλλα διάφορα διαμερίσματά του κρυπτόμενα ὑπὸ τὸ ἄσκαπτον ἀνατολικὸν τμήμα του, ἀλλὰ καὶ ἡ εἴσοδος αὐτοῦ, ἡ ὁποία δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κεῖται ἐπὶ τοῦ δρόμου α' ἢ ἐπὶ τῆς νοτίου πλευρᾶς τοῦ οἰκήματος τούτου, μόνον δὲ οὕτω θὰ ἐπηλήθυνε τὸ χαρακτηρισθὲν ὡς σχεδιάγραμμα τῶν οἰκημάτων τῆς πόλεως, τὸ ἐκ μᾶς τετραπλεύρου κεντρικῆς ὑπαίθρου αὐλῆς καὶ περὶ αὐτῆς παρατεταγμένων μικρῶν δωματίων ἀποτελούμενον. Ὅντως ἡ ἐφετινὴ σκαφὴ ἀπεκάλυψεν εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἡμισὺ του, τὰ δωματία **κδ**, **κζ**, **κη** καὶ τὴν εἴσοδόν του, **κε** ἐπὶ τοῦ δρόμου β'.

Ἐκ τοῦ **κδ** δωματίου (4,85×3,40 μ.) ἐπικοινωνοῦντος μετὰ τῆς εἰσόδου **κε** διὰ θύρας πλάτους 1,20 μ. σχηματιζομένης διὰ σαφῶν παραστάδων, προέρχονται ἐκτὸς ἄλλων θραυσμάτων κοινῶν ἀγγείων, ἀρκετὰ ὄστρακα μεγαρικῶν σκύφων καὶ μέγα μέρος ἑνὸς τοιούτου ἐνεπιγράφου ἀγγείου μετ' ἀναγλύφων αἰσχωρῶν παραστάσεων, πέλεκυς ἀμφιστόμου τύπου σιδηροῦς, κυκλικὸς ὀδοντωτὸς χαλκοῦς ὄλμος, στήριγμα τῆς περιστρεφομένης ποτὲ ἐπὶ ξυλίνης δοκοῦ θύρας (ὅμοιοι ἐκ Θάσου καὶ Δήλου), πηλίνου εἰδωλίου μέρος παριστάνον γυμνὸν στῆθος γυναικός, καὶ τὰ ἐν τῷ φακέλῳ Β, 13 τὸν ἀριθμὸν χαλκᾶ νομίσματα, ὧν τὰ πλεῖστα Πέλλης, εὑρεθέντα κατὰ τὴν ΝΑ γωνίαν καὶ ἐπὶ τοῦ δαπέδου του². Τὸ δάπεδον τοῦ δωματίου εἶναι ἐπικλινὲς ἀκολουθοῦν τὸν

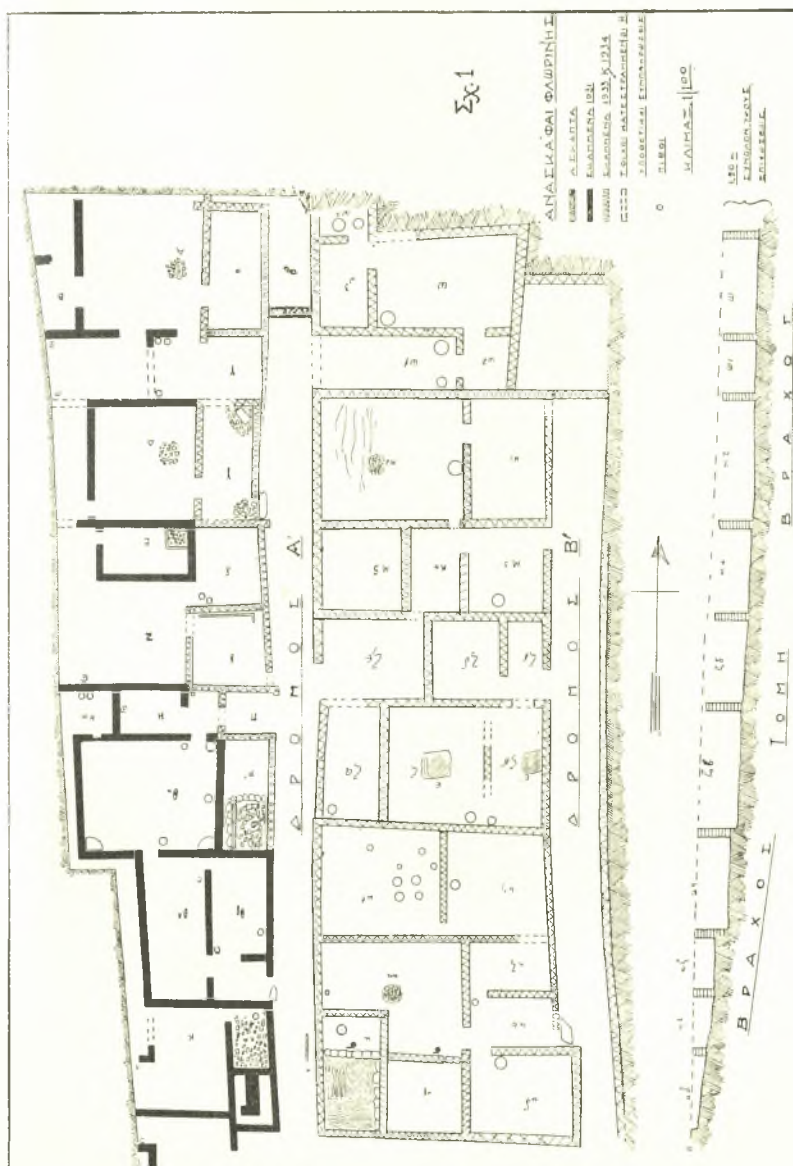
¹ Βλ. ΠΑΕ 1930 σ. 74 κέξ. 1931 σ. 55 κέξ. 1933 σ. 70 κέξ.

² Παραθέτω ὀλόκληρον τὴν μελέτην τῶν νομισμάτων τῆς ἐφετινῆς σκαφῆς τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου κ. Κωνσταντοπούλου, τὸν ὅποιον θερμῶς εὐχαριστῶ καὶ ἐνταῦθα διὰ τὸ ἐνδιαφέρον του.

Νομίσματα ἀνασκαφῶν Φλωρίνης 1934.

Φάκελος Α'.

1. Ἀ 20 χιλ.— Ἐφθαρμένον δευτέρου ἢ πρώτου π.Χ. αἰῶνος, πιθανῶς Πέλλης.

Σχεδιαγράφημα 1.

ἐπικλινῇ φυσικὸν βράχον, ἐπίχωσις δὲ προσθετὴ καὶ γῆ πεπατημένη θὰ

Φάκελος Β'.

'Αμφίπολις. Δεύτερος ἢ πρῶτος π.Χ. αἰών.

1. Α 20 χιλ. — Κεφαλὴ Ποσειδῶνος πρὸς δεξιὰ.

᾽Οπ. ΑΜΦΙΠΟ — ΛΙΤΩΝ Ῥόπαλον ἄνω καὶ κάτω δύο μονογραφήματα (βλ. σχέδιον ἀριθ. 1-2). Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ δρυός.

Πέλλα. Δεύτερος ἢ πρῶτος π.Χ. αἰών.

2. Α 20 χιλ. — Κεφαλὴ Παλλάδος πρὸς δεξιὰ.

᾽Οπ. ΠΕΛ-ΛΗΣ Ταῦρος βοσκόμενος πρὸς δεξιὰ.

3. Α 20 χιλ. — Ὅμοιως. Ὑπὸ τὴν γαστέρα τοῦ ταύρου μονογράφημα (βλ. σχέδιον ἀριθ. 3).

4. Α 22 χιλ. — Ὅμοιως. Μονογράφημα (βλ. σχέδιον ἀριθ. 4).

5. Α 23 χιλ. — Ὅμοιως. Μονογραφήματα (βλ. σχέδιον ἀριθ. 5-6).

6. Α 21 χιλ. — Ὅμοιως.

7. Α 20 χιλ. — Ὅμοιως. Ἄνευ μονογραφημάτων.

8. Α 20 χιλ. — Ὅμοιως. Μονογραφήματα (βλ. σχέδιον ἀριθ. 7-8).

9. Α 19 χιλ. — Ὅμοιως ἀλλ' ἄνευ μονογραφημάτων.

10. Α 20 χιλ. — Ὅμοιως ἀλλ' ὁ ταῦρος ἰστάμενος. Ἐφθαρμένον.

Μακεδονία ὡς Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία 148-146 π.Χ.

Νομίσματα κοπέντα ἐν Πέλλῃ.

11. Α 22 χιλ. — Κεφαλὴ Παλλάδος πρὸς δεξιὰ.

᾽Οπ. ΓΑΙΟΥ-ΤΑΜΙΟΥ. Ταῦρος βοσκόμενος πρὸς δεξιὰ. Μονογράφημα (βλ. σχέδιον ἀριθ. 9).

12. Α 21 χιλ. — Ὅμοιως.

Θεσσαλονίκη. Δεύτερος ἢ πρῶτος π.Χ. αἰών.

13. Α 18 χιλ. — Κεφαλὴ νεαροῦ Διονύσου πρὸς δεξιὰ.

᾽Οπ. ΘΗΣΣΑΛΟ-ΝΙΚΕΩΝ. Τράγος ἰστάμενος πρὸς δεξιὰ.

Φάκελος Γ'.

1. Α 17 χιλ. — Ὅλως ἐφθαρμένον δευτέρου ἢ πρώτου π.Χ. αἰῶνος, πιθανῶς Θεσσαλονίκης.

Φάκελος Δ'.

Φίλιππος Ε' βασιλεὺς Μακεδονίας 220-179 π.Χ.

1. Α 22 χιλ. — Κεφαλὴ Ἡρακλέους παγωνοφόρος πρὸς δεξιὰ.

᾽Οπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ — ΦΙΛΙΠΠΟΥ. Ἄρπη. (βλ. σχέδιον ἀριθ. 10). Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ δρυός.

Φάκελος Ε'.

1. Α 17 χιλ. — Ὅλως ἐφθαρμένον δευτέρου ἢ πρώτου π.Χ. αἰῶνος.

2. Α 17 χιλ. — Ὅμοιως ὅλως ἐφθαρμένον.

Φάκελος Σ'.

Περσὲς βασιλεὺς Μακεδονίας 178-168 π.Χ.

1. Α 19 χιλ. — Κεφαλὴ ἥρωος Περσέως πρὸς δεξιὰ.

᾽Οπ. Β — Α — (βλ. σχέδιον ἀριθ. 11). Ἄετὸς ἐπὶ κεραινοῦ.

Φάκελος Ζ'. — *Βενετία.*

1. Α 20 χιλ. — γρόσσον δεκάτου τρίτου μ.Χ. αἰῶνος. Πιθανῶς τοῦ δόγη J. Tiepolo (1228-1249).

καθίστα τοῦτο ἐπίπεδον σχετικῶς. Παρὰ τὴν πρὸς τὸ κε εἴσοδον τοῦ ὑπάρχει πίθου ἐσφηνωμένος ἐν τῇ θέσει του.

Φάκελος Η'.

Ἀντίγονος Γονατῆς βασιλεὺς Μακεδονίας 277 - 239 π.Χ.

1. Α 19 χιλ. — Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς πρὸς δεξιὰ.

Ὅπ. [B — A] — (βλ. σχέδιον ἀριθ. 12). Σάτυρος ἐγείρων τρόπαιον.

Φάκελος Θ'.

1. Α 23 χιλ. — Ὅλως ἐφθαρμένον δευτέρου ἢ πρώτου π. Χ. αἰῶνος πιθανῶς Θεσσαλονίκης.

Φάκελος Ι'.

Ἀντίγονος Γονατῆς. 277-239 π.Χ.

1. Α 20 χιλ. — Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς πρὸς δεξιὰ.

Ὅπ. [B — A] — (βλ. σχέδιον ἀριθ. 12). Σάτυρος ἐγείρων τρόπαιον.

Φάκελος ΙΑ'.

1. Α 14 χιλ. — Ὅλως ἐφθαρμένον δευτέρου ἢ πρώτου π. Χ. αἰῶνος.

Φάκελος ΙΒ' — Ὅμοιος.

Φάκελος ΙΓ' — Ὅμοιος.

Φάκελος ΙΔ'.

Περσέης βασιλεὺς Μακεδονίας 178 - 168 π.Χ.

1. Α 21 χιλ. — Κεφαλὴ ἥρωος Περσέως πρὸς δεξιὰ.

Ὅπ. [B] — A. . . Ἀετὸς ἐπὶ κεραυνοῦ.

Φάκελ. ΙΕ'.

1. Α 19 χιλ. — Ὅλως ἐφθαρμένον. Ἰσως ῥωμαϊκὸν τετάρτου μ. Χ. αἰῶνος.

Φάκελος ΙΓ'.

Δυρράχιον 229 - 100 π. Χ.

1. Α 20 χιλ. ΕΥΝΟΥΣ Δάμαλις θηλάζουσα μόσχον. Ἄνω μικρὸς αἰτὸς ἐπὶ κεραυνοῦ.

Ὅπ. ΔΥΡ — ΔΑΜΑ — ΓΕΟΣ Διπλοῦν ἀστεροκόσμητον τετράγωνον.

Φάκελος ΙΖ'.

Ἀθῆναι τετράδραχμον 229 - 30 π. Χ.

1. Α 31 χιλ. — Κεφαλὴ Ἀθηνᾶς Παρθένου πρὸς δεξιὰ.

Ὅπ. Α — ΘΕ — ΚΑ — ΡΑΙ — ΕΡΓΟΚΛΕ — ΤΙΜΟ. γλαῦξ ἐπὶ ἀμφορέως πλαγίως κειμένου. Ἐπὶ τοῦ ἀμφορέως γράμμα ἐφθαρμένον, ὅπ' αὐτὸν ·Ι·Σ (=ΣΦ); —

Φάκελος ΙΗ'.

Ἀμφίπολις δεύτερος ἢ πρῶτος π. Χ. αἰών.

1. Α 23 χιλ. — Κεφαλὴ Ἀρτέμιδος πρὸς δεξιὰ.

Ὅπ. [Α]ΜΦ — Π[ΟΛ] — ΙΤΩΝ δύο τράγοι ἀνορθούμενοι ἀντιμέτωποι.

Φάκελος ΙΘ'.

Θεσσαλονίκη δεύτερος ἢ πρῶτος π. Χ. αἰών.

1	ΝΚ
2	Σ
3	ΑΡ
4	Ω
5	ΛΕ
6	· Ι
7	ΛΕ
8	ΔΡ
9	Ω
10	Δ
11	ΓΕ
12	Α

Στενόμακρον δωμάτιον εἰσόδου τὸ κε διαστάσεων $2 \times 4 \mu$. εἶναι συγκέντρωσις τῶν πρὸς τὰ ἄλλα διάφορα δωμάτια καὶ τὴν αὐτὴν ὁδηγουσῶν θυρῶν, ἐφ' ὅσον ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ του διὰ τοῦ μεγάλου ἀνοίγματος της 1.60 μ. καὶ τοῦ ἐκεῖ πλακοστρώτου, εἶναι ἡ κεντρικὴ τοῦ οἰκήματος εἴσοδος. Τὸ κε εἶναι τὸ vestibulum, χωρὶς βεβαίως νὰ συγκρίνεται καὶ πρὸς τὴν πολυτέ-

1. Α 27 χιλ. — Κεφαλὴ νεαροῦ Διονύσου πρὸς δεξιὰ.

Ὅπ. ΘΕΣΣΑΛΟ·[ΝΙ·ΚΗΣ]. Δύο μονογραφήματα ἐφθαρμένα. Σταφυλή. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ κισσοῦ.

Φάκελος Κ'.

1. Α 17 χιλ. — Ὅλως ἐφθαρμένον δευτέρου ἢ πρώτου π. Χ. αἰῶνος.

Φάκελος ΚΑ'.

Ἀμφίπολις Δεύτερος ἢ πρώτος π. Χ. αἰών.

1. Α 21 χιλ. — Κεφαλὴ Ποσειδῶνος πρὸς δεξιὰ.

Ὅπ. ΑΜ|ΦΙ|ΠΟ]—ΛΙΤΩΝ. Ἴππος καλπάζων πρὸς δεξιὰ.

Φάκελος ΚΒ'.

Φίλιππος Ε'. βασιλεὺς Μακεδονίας 220-179 π. Χ.

1. Α 26 χιλ. — Κεφαλὴ Ἡρακλέους πωγωνοφόρου πρὸς δεξιὰ.

Ὅπ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ—ΦΙΛΙΠΠΟΥ Ἄρπη. Τὸ ὅλον ἐν στεφάνῳ δρυός.

Φάκελος ΚΓ'.

Ῥώμη. Ἀσσύριον δευτέρου ἢ πρώτου π. Χ. αἰῶνος.

1. Α 35 χιλ. — Κεφαλὴ Ἰανοῦ.

Ὅπ. πρῶρα πρὸς δεξιὰ. Ἐπιγραφὴ ἐφθαρμένη.

Φάκελος ΚΔ'.

Θεσσαλονίκη Δεύτερου ἢ πρώτου π. Χ. αἰῶνος.

1. Α 25 χιλ. — Κεφαλὴ Διὸς πρὸς δεξιὰ.

Ὅπ. Ταῦρος τρέχων πρὸς δεξιὰ. Ἐπιγραφὴ ἐφθαρμένη.

Φάκελος ΚΕ'.

Πέλλα. Δεύτερος ἢ πρώτος π. Χ. αἰών.

1. Α 21 χιλ. — Κεφαλὴ Ποσειδῶνος πρὸς δεξιὰ.

Ὅπ. ΠΕΛ—[ΛΗΣ]. Ταῦρος ἰστάμενος πρὸς δεξιὰ. Μονογράφημα ΝΕ καὶ ἕτερον ἐφθαρμένον.

2. Α 21 χιλ. — Ὅλως ἐφθαρμένον. Δευτέρου ἢ πρώτου π. Χ. αἰῶνος, πιθανῶς Θεσσαλονίκης.

3. Α 21 χιλ. — Ὅμοιος.

Φάκελος ΚΖ'.

Ῥώμη. Ἀσσύριον δευτέρου ἢ πρώτου π. Χ. αἰῶνος.

1. Α 31 χιλ. — Κεφαλὴ Ἰανοῦ.

Ὅπ. πρῶρα πρὸς δεξιὰ. Ἐπιγραφὴ ἐφθαρμένη. Τεθραυσμένον εἰς δύο τεμάχια.

Φάκελος ΚΖ'.

1. Α 22 χιλ. — Ἐφθαρμένον δευτέρου ἢ πρώτου π. Χ. αἰῶνος πιθανῶς Θεσσαλονίκης.

2. Α 17 χιλ. — Ὅμοιος.

Πέλλα. Δεύτερος ἢ πρώτος π. Χ. αἰών.

3. Α 20 χιλ. — Κεφαλὴ Ποσειδῶνος πρὸς δεξιὰ.

Ὅπ. ΠΕΛ—[ΛΗΣ] Ταῦρος ἰστάμενος πρὸς δεξιὰ.

λειαν ἐκείνην, τοῦ ὁμοίου μὲν ἀλλὰ πλουσιωτάτου τύπου τῶν οἰκημάτων Πέλλης, Ὀλύνθου, Πριήνης, Δήλου. Ἐκ τούτου προέρχονται τὰ χαλκᾶ νομίσματα φακέλων Γ' καὶ Δ' καὶ χάλκινον ἐπίσπαστρον θύρας. Πίθος ἐσφηνωμένος εἰς τὴν θέσιν του κεῖται παρὰ τὴν πρὸς τὸ **κζ** εἴσοδον.

Κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῆς ἐπιχώσεως εἰς τὸ σημεῖον τῆς θύρας τοῦ **κε** πρὸς τὴν αὐλὴν **κα**, ὅπου κατὰ τὴν περυσινὴν σκαφὴν εὐρέθησαν τόσαι ἄλλαι λεπτομέρειαι τῶν λειψάνων τῆς θύρας, εὐρέθη ἐφέτος καὶ ὁλόκληρον τὸ κατώφλιόν της ἀπηνθρακωμένον εἰς τὴν θέσιν του. (1 μ. × 0,15 × 0,25).

Ἐκ τοῦ **κζ** (2 × 4 μ.) δωματίου ἐπικοινωνοῦντος μετὰ τῆς εἰσόδου **κε** διὰ θύρας ἀνοίγματος 0,90 προέρχονται 2 χαλκαὶ πόρπαι ἀρίστης διατηρήσεως, σφωζομένων καὶ τῶν περονῶν αὐτῶν ἀκόμη, ξυραφόμορφον σιδηροῦν μαχαίριον καὶ διάφοροι σιδηροὶ ἦλοι. Ἐκ τούτου καὶ μεταξὺ τῆς ἐπιχώσεως καὶ λίθων ἐκ τοίχων προφανῶς καταπεσόντων προέρχονται δύο τεμάχια στρωτήρων πηλίνων κεράμων ἐνεπιγράφων (βλ. κατωτέρω ἀριθ. 1 καὶ 2): βασιλέως Φιλίππου. Ἐκ τοῦ εὐμεγέθους δωματίου **κη** (4,50 × 5 μ.), τοῦ ἐπικοινωνοῦντος μετὰ τοῦ **κβ** διὰ θύρας ἀνοίγματος 1 μ. μετὰ δὲ τοῦ **κζ** ὑποθετικῶς, διότι ὁ χωρίζων αὐτὰ τὰ δωματία τοίχος εἶναι κατεστραμμένος καὶ μόνον μίαν σειρὰν τῶν λίθων του σφῆζει εἰς τὴν θέσιν των, προέρχονται: τὸ τεμάχιον στρωτήρος ἐνεπιγράφου (ἀριθ. 3), τὰ χαλκᾶ νομίσματα φακέλου Ε', χαλκοῦν ὀβελοσχημον ἐργαλεῖον φερόμενόν ποτε ἐπὶ ξυλίνου ἄκρου, ὀπτόπλινθος ἐπίπεδος τετράπλευρος, ἔξ οὗ ἔχοντες τὰς ἀρχικὰς διαστάσεις πολλῶν τεμαχίων τοιούτων, (0,27 × 0,26 × 0,04) συμπεραίνομεν ὅτι ἐχρησίμευον εἰς στρώσεις δαπέδων, 2 λίθιναι ἔξ ἐρυθρωποῦ πώρου τῆς Βεύης (Μπανίτης) παραστάδες, μιᾶς τῶν εἰσόδων προφανῶς τοῦ οἰκήματος, καταπεσοῦσαι ἐκεῖ μετὰ τῶν λίθων τοῦ νοτίου τοίχου του, ὧν ἡ μία ἐθραυσμένη εἰς 2 τεμάχια¹, μέγα μέρος πινακίου, πηλίνη κουβαρίστρα, 2 χονδρὰ ἀγγεῖα μαγειρικῆς χρήσεως, λοπάδος μέγα μέρος μετὰ μιᾶς τῶν λαβῶν καὶ προχοῆς, ὁμοίας πρὸς ἔξ ἄλλων τόπων μαρμαρίνας τοιαύτας γνωστάς, χαλκῇ κεφαλῇ τορευτῇ ἵλου 0,035 διαμέτρου, καὶ ἐπιμύλιον λίθινον ὃχι ἐκ τῶν στρεφομένων ἀλλὰ τῶν ἐπισυρομένων ἐπὶ τοῦ κάτω τετραπλεύρου ὁσαύτως τμήματός του. Ἐκ τοῦ **κη**

¹ Αἱ διαστάσεις των 0,62 × 0,41 × 0,17 βλ. καὶ σχεδιογρ. 2 Δ καὶ Δ'. Αἱ παραστάδες αὗται εἶναι οἱ μόνον ἐφέτος εὐρεθέντες πελεκημένοι λίθοι τῆς σκαφῆς ἐκ τοῦ ἐπιχωρίου πάντοτε τούτου πώρου. Καλύβη, παρακειμένης τῇ σκαφῇ ἀμπέλου μὴ ὑπάρχουσα τὸ 1933, ἐκτίσθη δι' ὠραίων γωνιωδῶν δόμων ὁμοίου ὕλικου, ἀποτελούντων ἀσφαλῶς ποτε τοῖχον κτιρίου τινὸς ὃχι ἰδιωτικοῦ ἴσως προορισμοῦ. Τοῦτο συμπεραίνομεν ἐκ τοῦ ὅτι οἱ τοῖχοι τῶν μέχρι τοῦδε σκαφέντων οἰκημάτων ἡμῶν ἀποτελοῦνται ἐκ κοινῶν λίθων κειμένων ἐν πηλῷ (εἰκ. 1). Ἵσως λοιπὸν ὑπὸ τὴν καλύβην τῆς ἀμπέλου, ἔξ ἧς θέσεως ἐξηχθῆσαν οἱ δόμοι, νὰ κρύπτεται κτίριόν τι τῆς πόλεως, ἐμφανίσεως ὃχι ἰδιωτικῆς, ἴσως ἱερὸν τι (·).

προέρχεται καὶ μικρὸν ὄστρακον ἀρίστου βερνικίου μαύρου ἐπὶ ἐρυθροῦ δαπέδου, τοῦ χρώματος δηλ. τοῦ πηλοῦ κατὰ τὴν τεχνικὴν τῶν ἐρυθρομόρφων, ἀνήκον εἰς ἀβαθεῖς σκινφόμορφον ἀγγεῖον καὶ φέρον ἑξωτερικῶς ἐπὶ τοῦ πυθμένος του ἐγχάρακτον σύμπλεγμα τῶν γραμμάτων ΜΕ (ΜΕ ἢ ΝΕ), κατάλοιπον μιᾶς ἐπιγραφῆς, καὶ ἕτερον μελαμβαφές, ἐκ τοῦ δαπέδου του ἀμφοτέρω καὶ παρὰ τὸν ἐκεῖ ὑπάρχοντα ἐσφηνωμένον εἰς τὸ ἔδαφος πίθον, δυνάμενα νὰ φθάσουν χρονικῶς μέχρι τοῦ Δ' π.Χ. τοῦλάχιστον αἰῶνος, τὰ χαλκᾶ νομίσματα φακελ. Η', Ἀντιγόνου Γονατᾶ (277-239 π.Χ.) καὶ Θ' Θεσσαλο-

Εἰκ. 1. Ὁ δεξιὸς παράλληλος τοῖχος τοῦ δρόμου β καὶ παρ' αὐτὸν στρωτῆρος μέρος καὶ καλυπτῆρ.

νίκης. Ὁ βόρειος τοῖχος τῶν δωματίων **κη** καὶ **κβ** εἶναι καὶ τοῖχος ὁλοκλήρου τοῦ οἰκήματος **κα** καὶ χωρίζει αὐτὸ ἀπὸ τὰ παρακείμενα διαμερίσματα ἀνήκοντα εἰς τὸ οἶκημα **ζ**, ἐπικαθήμενον ἐπ' αὐτοῦ.

Ἐὰν ὀψώμεν ἐν βλέμμα ἐπὶ τοῦ σχεδίου 1 πειθόμεθα ἀμέσως περὶ τοῦ ὑποθετικοῦ μὲν τέως περὶ μίαν τετράπλευρον αὐτὴν διαγράμματος τῶν οἰκημάτων τῆς πόλεως ἡμῶν, βεβαιουμένου ὁμῶς πλέον σήμερον διὰ τῆς ἀποκαλύψεως ὁλοκλήρου τοῦ οἰκήματος **κα**. Ἀκόμη ἐφέτος διὰ γενομένης ἐκεῖ μικρᾶς ἐργασίας ἐβεβαιώθημεν ὅτι, καὶ ἡ αὐτὴ **κα** ἦτο ἀρχικῶς τετράπλευρος, ἢ ἐπέκτασις δὲ τοῦ δωματίου **κ**, ὥστε νὰ δίδῃ εἰς τὴν αὐτὴν τὸ γωνιώδες σχῆμά της, ὀφείλεται εἰς μεταγενεστέραν τινὰ τοῦ κτιρίου μετασκευὴν ἢ ἐπιδιόρθωσιν. Φαίνεται δηλ. ὅτι ἀρχικῶς τὰ δωμάτια **κ** καὶ **κγ** ἔβαινον παραλλήλως πρὸς τὸ ἑναντι των **κβ**, μετὰ δὲ ἐγένετο ἡ προεκβολὴ τοῦ **κ** ἐπὶ τῆς αὐτῆς, διότι ὁ τοῖχος **σσ** τοῦ σχεδ. 1 προεκτείνεται ὑπὸ τὸ δάπεδον τοῦ **κ** μέχρι τοῦ δυτικοῦ μακροῦ τοῦ οἰκήματος τοῖχου.

Ἐνταῦθα νομίζομεν ἀναγκαῖον νὰ σημειώσωμεν πάλιν, ὅτι ἐπειδὴ δὲν παρατηρήθησαν εἰς τοὺς ὡς αὐτὰς ὑπαίθρους ἐρμηνευομένους μεγάλους τετραπλεύρους χώρους (5 × 6,50 μ.) τῶν οἰκημάτων τούτων, ὅπου εἶναι βέβαιον ὅτι ὑπάρχουν καὶ εἰς τὸ κέντρον των περίπου ἐστία, ἔστω καὶ πρόχειροι ἐγκαταστάσεις διοχετεύσεως ὁμβρίων ὑδάτων—χωρὶς βεβαίως νὰ αποκλείεται καὶ ὅλως πρόχειρος διοχέτευσις των εἰς τοὺς δρόμους—ὅτι δυνατόν αἱ αὐταὶ αὐταὶ νὰ ἦσαν ἂν ὅχι τελείως ὑπαιθροί, τοῦλάχιστον ἡμιστεγαστοὶ διὰ τῶν

πέριξ ἑξοχῶν τῶν γείσων τῶν διαφόρων δωματίων των, ὅπως συμβαίνει καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς πολλὰ βόρεια μέρη τῆς Ἑλλάδος. Πάντως πέριξ τῶν ἑστιῶν καὶ εἰς ἀρκετὴν ἀπ' αὐτῶν ἀπόστασιν καὶ τῶν τοίχων τῶν πλαγίων δωματίων δὲν παρουσιάζονται ἐπὶ τοῦ δαπέδου των ἴχνη καταπεσούσης στέγης, ὅπως συμβαίνει τοῦτο εἰς τὰ διάφορα ἄλλα μικρότερα δωμάτια τῶν αὐτῶν οἰκημάτων ἢ καὶ εἰς τὰ ἄκρα τῶν αὐτῶν αὐτῶν, ὅπου δεχόμεθα ὅτι κατέπεσαν αἱ προεξοχαὶ τῶν δοκῶν τῶν γείσων. Ἡ ἰδέα καὶ πάλιν ἐπομένως τῆς ἀρχιτεκτονικῆς μορφῆς τῶν οἰκημάτων τῆς πόλεως δὲν διαφέρει διόλου τῆς ἰδέας τῶν οἰκημάτων τῶν προαναφερθεῖσων ἀρχαίων πόλεων, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὴν εὐτέλειαν καὶ τὸ προχειρότερον τῶν ὕλικῶν των.

2. Οἶκημα ζ.

Τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ τῆς αὐλῆς ζ (5×5 μ.) ὅπου ἡ ἑστία ε (εἰκ. 2) καὶ τῶν παρακειμένων αὐτῇ δωματίων ζα καὶ ζβ, ζγ καὶ ζδ ἴσως δὲ καὶ ζε. Εἶναι φανερόν ὅτι ἡ εἴσοδος τοῦ οἰκήματος εἶναι τὸ ζγ, οἱ τοῖχοι δὲ τῶν δωματίων ζβ καὶ ζα μόλις σφύζονται εἰς τὸ ὕψος τῆς πρώτης σειρᾶς τῶν λίθων των, καὶ εἶναι δύσκολον νὰ ὀρισθοῦν τὰ ἀνοίγματα τῶν θυρῶν των, ἀκόμη δὲ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶχον μόνον τὴν πρώτην σειρὰν ταύτην λιθίνην ἐκ μικρῶν σχετικῶς λίθων (λιθολόγημα) τῆς εὐθυντηρίας των, τὴν δὲ ἀνωδομίαν πλινθίνην, μαρτυρουμένην καὶ ἐκ τοῦ παχυτάτου στρώματος τῆς ἐπιχώσεως ἐκ συντετριμμένων πλινθῶν.

Εἰκ. 2. ζ = αὐλή. ε = ἑστία· ππ' = πίθοι ζα καὶ ζβ οἱ τοῖχοι τῶν παρακειμένων τῇ αὐλῇ δωματίων.

Ἐπὶ τῆς ἑστίας ε τῆς αὐλῆς ζ εὐρέθη συντετριμμένος τελείως ὁ χαλκοῦς λέβης (ὁμοιος ἐκ τῆς κα ΠΑΕ 1933). Τὸ ἀγγεῖον εἶναι τελείως κατεστραμμένον σφύζονται δὲ μόνον αἱ δύο λαβαὶ του, παριστάνουσαι ἐκάστη πτηνὸν ἐκ τοῦ ῥάμφους τοῦ ὁποίου διήρχετο χαλκοῦς κρίκος, αἱ κυριολεκτικῶς λαβαὶ τοῦ ἀγγείου. Αἱ λαβαὶ, ἑλάσματα χαλκᾶ χονδρότερα καὶ κοῖλα κάτωθεν, συνεκρατοῦντο ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ ἀγγείου διὰ τριῶν χαλκῶν ἥλων. Περὶ τὸν λέβητα καὶ ἐπὶ τοῦ πεπατημένου καὶ πυρακτωμένου δαπέδου τῆς ἔκειντο διάφορα τεμάχια, πινακίου μέγα μέρος, 2 μεγαρικοὶ σκύφοι, 2 χαλκᾶ κοχλιάρια, καταλήγοντα εἰς κεφαλὴν κυνὸς κατὰ τὴν λαβὴν των, ἀγγεῖον ἡθιμῶδες (σου-

ρωτήρι), εἰς ἀπόστασιν δέ τινα ἀπ' αὐτῆς τὰ χαλκᾶ νομίσματα φακέλων IB' καὶ IG', 2 εἰδώλια ἀποτελούμενα ἐκ πολλῶν τεμαχίων καὶ κεκαυμένα, (πολοφόρου Κυβέλης ἐνθρόνου, κρατούσης διὰ τῆς ἀριστερᾶς κύμβαλον καὶ διὰ τῆς ἐτέρας στηριζούσης ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ παρὰ τοὺς πόδας τοῦ θρόνου ὑπάρχοντος λέοντος φιάλην, καὶ Ἀφροδίτης ἐπὶ δελφίνος καθημένης καὶ στηριζομένης διὰ τῆς ἀριστερᾶς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ δελφίνος, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς κρατούσης τὸν ἀνεμιζόμενον πέπλον της)¹ δρέπανον σιδηροῦν διατηροῦν ἀκόμη καὶ τὰ ἔχνη τῆς ξυλίνης λαβῆς του, 2 λαβαὶ χαλκαὶ ἀγγεῖον καταλήγουσαι εἰς κόμβον ῥόδου καὶ κεφαλὴν ὄψεως, δύο μάχαιραι μήκους ὀλικοῦ τῆς μιᾶς 0,73 μ. καὶ τῆς ἄλλης 0,33, ὄστρακον ἀρίστης τεχνοτροπίας τῶν ἐρυθρομόρφων ἀγγείων παριστάνον ἴσως κεφαλὴν δελφίνος, τῶν διαφόρων λεπτομερειῶν της δηλουμένων δι' ἐξηρημένων μελανῶν γραμμῶν, καὶ ὄστρακα μεγαρικοῦ σκύφου παριστάνοντα πολεμιστάς. Τὸ ἐν τῇ ζ κάτω ἡμίτομον πίθου ἐσφηνωμένου ἐν τῷ βράχῳ, ἴσως νὰ ἐχρησίμευε καὶ διὰ τὴν μερικὴν καὶ πρόχειρον τῶν ὀμβρίων ὑδάτων συγκέντρωσιν.

Ἐκ τοῦ ζα προέρχονται καὶ ἐκ τοῦ ἐκεῖ κατὰ χῶρον ὑπάρχοντος ἀκεραίου καὶ ἐσφηνωμένου ἐν τῷ δαπέδῳ του πίθου (εἰκ. 2 π) φωλεὰ ὀλόκληρος ἀγνύθων, λίθινος πέλεκυς προϊστορικός μὴ σχετιζόμενος προφανῶς μετὰ τῆς ἡλικίας τῆς πόλεως, μέγα σιδηροῦν κλεῖθρον, διάφοροι ἥλοι σιδηροῦ, χαλκῇ κεφαλῇ τορευτῇ καὶ τόξον στεφάνης στομίῳ πίθου φέρον σφράγισμα μονογράμματος ΠΛΡ ἢ ΠΑΡ, ἴσως τοῦ ὀνόματος ΠΑΡΑΜΕΝΟΥ εὐρεθέντος ἄλλοτε (ΠΑΕ 1932 σελ. 59), ἐνταῦθα δὲ ἐν τῷ σχεδίῳ 2 εἰκονιζόμενον καὶ εἰς τὸ φυσικὸν μέγεθός του.

Τὸ ζβ διατηρεῖ μέρος τοῦ πυρακτωθέντος δαπέδου του (εἰκ. 2 ε), θὰ συνήχето δὲ μετὰ τοῦ ζγ τῆς εἰσόδου δηλ. διὰ θύρας εἰς τὸ σημεῖον ὅπου ὁ τοῖχος δὲν σφίζεται καλῶς. Χαλκοῦν πλήρες ἐπίσπαστρον, περὰ πηλίνου εἰδωλίου Νίκης τινὸς προφανῶς καὶ πινάκιον μετ' ἐντύπων ἀνθεμίων προέρχονται ἐκ τούτου.

Ἐκ τῶν μικρῶν δωματίων ζγ, εἰσόδου προφανῶς τοῦ οἰκήματος, καὶ τοῦ παρακειμένου ζδ, ἐκτὸς τῶν διαφόρων ὀστράκων τῶν γενικῶς ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς γνωστῶν, δὲν ἔχομεν ἰδιαιτέρως τι ἐνδιαφέρον εὔρημα.

Τὸ δωμάτιον ζε πρέπει νὰ ἀνήκῃ εἰς τὸ ζ καὶ νὰ ἐπικοινωνῇ μετὰ τοῦ ζα διὰ θύρας, μὴ καθοριζομένου τοῦ ἀνοίγματός της ἐν τῷ κατεστραμμένῳ τοίχῳ του, ἀλλὰ ἔχει καὶ ἄλλην εἴσοδον εἰς τὸν δρόμον Α' καὶ καθόλου παρὰ-δοξον νὰ ἀπετέλει καὶ μονοθάλαμόν τι ἐξάρτημα τῆς ἰδίας ἰδιοκτησίας ἢ

¹ Τὸ Μουσεῖον Θάσου κατέχει ὄραϊον ἑλληνιστικῶν χρόνων γλυπτὸν ἔργον καὶ μέρος παλαιότερου ἀναγλύφου ἐκ τῶν προτύπων προφανῶς τῆς μήτρας τοῦ τύπου τοῦ εἰδωλίου ἡμῶν (BCH 1927, 490 εἰκ. 7).

καὶ νὰ ἐχρησιμοποιεῖτο ποτὲ ὥς κατάστημά τι. Ἐξ αὐτοῦ πλὴν βάσεως μικροῦ φιαλιδίου-ληκύθου, δυναμένης νὰ συγκριθῇ πρὸς τὰ τελευταῖα μελανόμορφα, τὰ καὶ πέραν ἀκόμη τῶν ἐρυθρομόρφων συγχρόνως πρὸς ἐκεῖνα ὑπάρχοντα, ἔχομεν καὶ περίπου ἀκέραιον καλυπτῆρα στέγης ($0,50 \times 0,20 \mu.$), χωρὶς νὰ διατηρῇ τὸ ὀλικὸν μήκος του, δυνάμενον νὰ φθάνῃ καὶ μέχρι $0,60 \mu.$ μήκους, καὶ μέρος προσώπου πηλίνου εἰδωλίου γυναικὸς ἢ θεᾶς τινος.

Τοῦ δωματίου τούτου ἐπεκάθητο τοῖχος μεταγενέστερος φθάνων μέχρι τοῦ ἐπὶ τοῦ ἔναντι δωματίου εἰς τῆς σκαφῆς 1933 ὑπάρχοντος. Ὑπὸ τὸν τοῖχον τοῦτον κρημνισθέντα εὗρέθη τὸ χαλκοῦν ῥωμαϊκὸν νόμισμα φακέλου ΙΕ', τεμάχια ὑαλίνων ἀγγείων καὶ ὄστρακα ἀρητινά. Ὁ τοῖχος προφανῶς ἀνῆκεν εἰς μεταγενέστερον οἶκημα ἐκ τῆς πιθανῆς καὶ μετὰ τὸ 48 π. Χ. καταστροφῆς τῆς πόλεως, πάντοτε ὑπολειφθείσης ἔστω καὶ ἀραιᾶς τινος κατοικίας τῆς.

3. Οἶκημα Μ2.

Τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ὑπερμεγέθους αὐλῆς Μ2 ($6,50 \times 5 \mu.$) καὶ τῶν δωματίων Μ1, Μ3, Μ4 καὶ Μ5, ἔχει δὲ δύο εἰσόδους εἰς τὸν δρόμον β', ἐκ τοῦ Μ1 καὶ Μ3.

Ἐκ τῆς αὐλῆς Μ2 προέρχονται 2 χαλκαῖ πόρπαι καλῆς διατηρήσεως, κλειδίον σιδηροῦν μέγα, μεγαρικὸς σκύφος, μέρος στρωτήρος ἐνεπιγράφου (ἀριθ. 6), ἀκέραια ξύστρα σιδηρᾶ ζυμώματος καὶ τὸ ἀργυροῦν τετραδραχμον τῶν ἀρχόντων φακέλ. ΙΖ'. Εἰς τὸ μέσον τῆς Μ2 ὑπάρχει ἡ ἐστία καὶ ἐνῶ περὶ αὐτὴν δὲν ἔχει καθόλου κεκαυμένας τὰς τρεῖς πλευρὰς τῆς, καὶ τὸ μέσον τοῦ πλάτους τῆς, πρὸς τὸν τοῖχον, ὁ ὁποῖος τὴν χωρίζει ἐκ τοῦ Μ1, ἦτο πλήρης ἐπιχώσεως κεκαυμένης καὶ ἀνθράκων. Ἵσως ἡ στέγη τοῦ Μ1 νὰ ἔξετείνετο ὥς ὑπόστεγον καὶ τὸ ἀνοιγμα τῆς αὐλῆς νὰ περιορίζετο ὑπὸ τὸ οὕτω σχηματιζόμενον ὑπόστεγον πύθος ἐσφηνωμένος ἐν τῷ βράχῳ. Εἰς τὴν ΝΑ γωνίαν τῆς πολλὰ ἀγνῦθες εὗρέθησαν καὶ ἀκόνι καὶ τὸ θραῦσμα κεράμου ἐνεπιγράφου ἀριθ. 6.

Τὸ δάπεδον τῆς Μ2 ἢ μᾶλλον ὁ φυσικὸς βράχος βαίνει κατωφερῶς πρὸς τὰ ΒΔ του, λόγῳ ἐκεῖ ὑπάρχοντος κοιλώματός τινος. Ἐκτὸς τοῦ κοιλώματος αὐτοῦ εὗρέθησαν μετὰ συντριμμάτων πλίνθων καταπεσουσῶν προφανῶς ἐκ παρακειμένων τοίχων, πολλὰ τεμάχια πηλοῦ ἐπιφανείας ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐπιπέδου καὶ λείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ κυματοειδοῦς καὶ διατηρούσης τοὺς τύπους καὶ τὸ σχέδιον τῶν παραλλήλως τοποθετημένων ποτὲ κλάδων, ἐφ' οὓς ἠλείφετο ὁ πηλός. Αἱ ἐπαλείψεις αὐταὶ ἐγένοντο εἴτε εἰς ὁροφὰς ἐσωτερικῶς εἴτε εἰς διαφόρους μεσοτοίχους τῶν χωρικῶν τούτων οἰκιῶν, κατὰ τρόπον ἐπιζῶντα εἰσέτι ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων μέχρι σήμερον. Μετὰ αὐτῶν διετηρήθησαν καὶ ξυλίνων δοκῶν τοιαῦται ἐπενδύσεις, ὅχι ὁμῶς παχυτέρων τῶν $0,10 \mu.$, αἱ ὁποῖαι πυρακτωθεῖσαι κατὰ τὴν πυρκαϊᾶν διετηρήθησαν μὲν, δὲν εἶναι ὁμῶς δυνατόν νὰ ἐρμηνευθῶσι βεβαιότατα. Αὐταὶ ἀκριβῶς αἱ πῆλιναι

ἐπαλείφεις μᾶς ἐπιβάλλουν καὶ τὴν ἐκδοχὴν, μήπως αἱ αὐταὶ αὐταὶ αἱ ἐστιοφόροι εἶχον μόνον ἀνοιγμά τι ἄνωθεν τῆς ἐστίας, (πρβλ. ὀπαῖον Μυκηναϊκῶν χρόνων), τὸ πρὸς αὐτὰς δὲ μέρος τῆς ὀροφῆς ἢ καὶ τῶν ἀπλῶς ἐκτεινομένων γείσων τῶν περὶ δωματίων εἶχον ἀνάγκην πηλίνης ἐπαλείψεως, ἥς λείψανα ἴσως τὰ ἐν τῷ κοιλώματι εὗρεθέντα τεμάχια, τὰ ὅποια δυνατόν βεβαίως νὰ προέρχωνται καὶ ἀπὸ ἄλλα διάφορα ἀνοίγματα τῶν μεσοτοιχίων τοῦ οἰκήματος καταπεσόντα ἐκεῖ. Μεταξὺ τῶν συντριμμάτων τούτων εὗρέθη μικρὸν σφαιρικότερον τῶν μακροστένων δακρυδόχων ἄγγειον, μετὰ γραμμωτοῦ τινος

Εἰκ. 3. Κόκκοι σίτου ἀπηνθρακωμένοι

διακόσμου ἐπὶ τῶν ὥμων του καὶ στιγμῶν ἐκ κεκαυμένου λευκοῦ ποτε βερνικίου, οἷον τῶν ἑλληνιστικῶν λαγύνων.

Ἐκ τοῦ M1 (3,50×5μ.) προέρχονται: λεπτοτάτη χαλκῇ βελόνη θαψίματος ἀρίστης διατηρήσεως, κακοτέχνου εἰδωλίου γυναικὸς πρόσθιον μέρος, κοχλιαρίου χαλκοῦ μέγα μέρος, 2 σιδηρεῖ λόγγαι μήκους 0,50 μ., ἀκμή σιδηρεῖ ἀκοντίου, θραῦσμα πίθου φέρον ἐγγάρακτον πλοιοόχημον κόσμημα, μυλόλιθος, σφονδύλιον πήλινον, ἀκόνι, ἥλοι σιδηροῖ, σιδηροῦν περιέργου μορφῆς ἐργαλεῖον γεωργικῆς χρήσεως, οἷος ὁ λίσγος, ὅμοιον πρὸς τὸ ἐν τῷ *κγ* εὗρεθέν τῷ 1933, πυθμὴν ληκυθίου βερνικίου καλῆς ἐποχῆς καὶ κεραμίδες φέρουσαι τόξον κυκλικῶν ὀπῶν. Παρὰ τὸν βόρειον τοῖχον τοῦ M1 μεταξὺ ἀνθράκων, ἐκ δοκῶν ἀπηνθρακωμένων καὶ θραυσμάτων πίθου, εὗρέθη ἀρκετὴ ποσότης σίτου ἀπηνθρακωμένου ἐν κλειστῷ χώρῳ (πίθῳ πρὶν καταθραυσθῆ), ἄριστα διατηρουμένων τῶν κόκκων (εἰκ. 3) ἀκόμη καὶ τῆς ὀλιγίστης ποσότητος τῆς ὑπαρχούσης κριθῆς διακρινομένης. Ὁ πίθος ὅπου ἐφυλάσσετο ὁ σίτος ἦτο συγκεκολλημένος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα διὰ διαφορῶν

μολυβδίνων συνδέσμων κατατακέντων, μετατραπείς οὕτω εἰς σκεῦος ξηρῶν καρπῶν μετὰ τὴν συγκόλλησίν του. Ἐκ τούτου καὶ μέρος ἐπαλείψεως ὁροφῆς, χωρὶς ὅμως νὰ φέρῃ ἴχνη ἀσβέστου, ἀλλὰ δύο διαφόρου λεπτότητος στρώματα πηλοῦ.

Ἐκ τοῦ Μ3 τετραπλεύρου δωματίου ($3,50 \times 3,50$ μ.) προέρχονται τὰ νομίσματα φακέλου ΙΔ', περόνη χαλκῇ κομμώσεως, μυλολίθου τμήμα, πίθος δὲ εὐρίσκεται ἐσφηνωμένος ἐν τῷ δαπέδῳ του. Τὸ Μ3 ἔχει εἴσοδον εἰς τὸν δρόμον β', καὶ ἐπικοινωνεῖ καὶ μετὰ τοῦ Μ4 ἐκ τοῦ ὁποίου δὲν ἔχομεν ἐνδιαφέρον τι εὔρημα. Μ5. Ἐκ τούτου ἔχομεν μέρος στρωτήρος ἐνεπιγράφου ἀρ. 5 καὶ τὸ ἀργυροῦν νόμισμα Δυρραχίου.

4. Οἶκη μα ω.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο τῆς ἐφετινῆς σκαφῆς οἶκημα ἐν μέρει μόνον σκαφὲν φαίνεται ὅτι ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ κεντρικοῦ πάλιν πυρῆνος ἢ αὐλῆς του ω, ω¹, ὅπου ἴσως καὶ ἡ εἴσοδος του, ω², ω³ καὶ ω⁴ μολὶς φαινομένου ἐν τῷ σχεδίῳ 1, ὅπου οἱ 2 πίθοι καὶ ἄλλων ἴσως ἀκόμη ἀσκάπτων.

Εἰκ. 4. α=ὁ δρόμος α', β=ὁ δρόμος β'.

Ἐκ τῆς αὐλῆς ω προέρχονται τὰ νομίσματα φακέλων ΚΑ - ΚΖ καὶ παρὰ τὴν ΝΔ γωνίαν τῆς πίθος ἐσφηνωμένος ἐν τῇ θέσει του, ἐκ τῶν ω² καὶ ω³ δὲν ἔχομέν τι τὸ ἐξαιρετικὸν ὡς εὔρημα.

Ἐκ τοῦ ω¹ ἔχομεν τὰ νομίσματα φακέλων ΙΗ, ΙΘ, Κ, δύο τεμάχια λαβῶν χαλκῶν προχοῶν, ἥλους σιδηροῦς ἀρκετοῦς, τῶν ὁποίων τὸ ὀξὺ ἄκρον εἶναι εἰς ἴσην εἰς ὅλους ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀπόστασιν λυγισμένον, ὅπερ σημαίνει ὅτι διήρχετο ὁλόκληρον τὸ πάχος τοῦ ξύλου καὶ μετὰ ἐλυγίζετο ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ἐπιφανείας του, ἄρα ἔχομεν ἐμμέσως δι' αὐτῶν καὶ τὸ πάχος τοῦ ξύλου, εἰς ὃ ἦσαν καρφωμένοι, ἀνερχόμενον εἰς 0,08 μ., διότι τόση εἶναι ἡ ἀπόστασις τῆς κεφαλῆς τοῦ ἥλου ἀπὸ τοῦ λυγισμένου ἄκρου του, καὶ χαλκοῦν κρῖνον κοσμούμενον διὰ κεφαλῆς πνηνοῦ.

Δρόμος Β'.

Ἐκ τοῦ νοτιωτάτου σημείου τῆς σκαφῆς καὶ ἐκ τῆς γωνίας τοῦ κδ δωματίου ἀρχίζει ὁ β' δρόμος τῆς πόλεως, παραλλήλως βαίνων πρὸς τὸν α', τοῦ αὐτοῦ μήκους ἀλλὰ κατὰ τι πλατύτερος ἐκείνου (εἰκ. 4). Δὲν παρουσιάζει καὶ

αὐτὸς στρώσιν τινα, ἀλλὰ χρησιμοποιεῖ τὸν φυσικὸν βράχον τοῦ λόφου χωρὶς νὰ εἶχέ ποτε, καθὼς φαίνεται, ὑπόνομόν τινα ἢ ἄλλο μέσον ἐκροῆς τῶν ὀμβρίων ὑδάτων. Κατὰ τὴν ἐκσκαφὴν τοῦ δρόμου β' εὐρέθησαν: τὰ νομίσματα φακέλων Α', Γ', Ζ', Ι', ΙΑ', χαλκοῦ λέβητος χονδροειδῆς λαβή, μέγα μέρος σκύφου μεγαρικοῦ ἐκ πολλῶν τεμαχίων, φέροντος ὑπὸ τὸν πλοχμὸν τὸν κοσμοῦντα τὴν στεφάνην του σειρὰν μορφῶν ἐκτύπων, ἄνωθεν δὲ δύο ἀναγινώσκονται αἱ ἐπιγραφαὶ «Μίμερμος, Ναννὼ» — φαίνεται ὅτι ὁ σκύφος ἔφερε σειρὰν ὁλόκληρον ποιητῶν ¹ — πηλίνῃ προχοῇ ἀγγείου καταλήγουσα εἰς λεοντοκεφαλὴν καὶ ὁ κέραμος ἀριθ. 4 ὁ φέρων δύο σφραγίδας.

Καθὼς φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ σχεδίου 1 αἱ εἴσοδοι τῶν οἰκημάτων δὲν κεῖνται ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ δρόμου, ὥστε νὰ εἶναι ἔναντι ἀλλήλων αἱ δύο διαφόρων οἰκημάτων αὐταὶ εἴσοδοι, ἀλλὰ ἐκάστη σειρὰ οἰκημάτων ἔχει ἐπὶ ἐνὸς τῶν δύο δρόμων τὰς εἰσόδους τῆς, ὑπαγορευομένου τούτου ὑπὸ τῆς στενότητος τοῦ δρόμου καὶ τοῦ χώρου ἴσως.

Στρωτῆρες κέραμοι ἐνεπίγραφοι.

Εἵπομεν ἀνωτέρω ὅτι ἐκ τῆς ἐφεινῆς σκαφῆς προήλθον 6 θραύσματα πηλίνων κεράμων στρωτήρων, φέροντα πάντα τὴν σφραγίδα: «βασιλέως Φιλίππου», καὶ ἐκ τῶν δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερὰ «ἐπὶ τὰ λαῖα» εἰς δύο σειρὰς γραμμάτων, χωρὶς νὰ διατηροῦν δὲ οὐδαμοῦ ὑπάρχουσαν ἀσφαλῶς ποτε ἐπάλειψιν βερνικίου τινός. Τὰ θραύσματα ταῦτα μετὰ τινων ἐτέρων εὐρεθέντων κατόπιν ἐπισταμένης ἐξετάσεως ὅλων τῶν σειρῶν τῶν χονδρῶν κεράμων τῆς σκαφῆς ἀπὸ τοῦ 1930 κ.ἐξ. εἶναι τὰ ἑξῆς:

Ἀριθ. 1. (εἰκ. 5). Ἐκ τοῦ κζ. Διαστάσεις σφζομένου τμήματος στρωτήρος 0,31×0,20 μ. πάχος 0,04-0,02 μ. Πηλὸς καθαρὸς καὶ καλῶς ὠπτημένος. Διαστάσεις γραμμάτων 0,010-0,012 μ. Διαστάσεις κοίλου σφραγίδος σφζομένου 0,070×0,035 μ.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ
ΕΠΙ ΤΑ ΛΑΙΑ

¹ Περί τῶν ἀγγείων τούτων, καθὼς καὶ τῶν ἄλλοτε εὐρεθέντων ὀμηρικῶν σκύφων τῆς σκαφῆς, ἐκτὸς τῆς θεμελιώδους μελέτης τοῦ Carl Robert, Homerische Becher, Fünfzigstes Programm zum Winckelmannsfeste 1890, καλὴν βιβλιογραφίαν ἔχει καὶ ὁ Κυπαρίσσης ΑΕ 1914 σ. 210 κέξ.

Ἀριθ. 2. Ὅμοιος ἐκ τοῦ **κζ** κεκαυμένος. Διαστάσεις θραύσματος $0,25 \times 0,11$, ἐκ δύο συγκολλημένων θραυσμάτων πάχος $0,02 \mu$. Διαστάσεις σφραγίδος $0,085 \times 0,035 \mu$. (ἀκεραία): ὕψος γραμμάτων τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ τοῦ ἀριθ. 1.

Ω . Θ Λ Ι Ζ Α [Β]
Υ Ο Π Ρ Ι Λ Ι [Φ] ²

Ἀριθ. 3. Ἐκ τοῦ **κη**. Διαστάσεις σφζομένου θραύσματος $0,18 \times 0,14 \mu$. Πηλὸς καθαρὸς, ὄχι καλῆς σκληρότητος λόγω ὑγρασίας τῆς ἐπιχώσεως. Διαστάσεις σφραγίδος $0,085 \times 0,035 \mu$. Ὑψ. γραμμάτων τὸ αὐτὸ περίπου πρὸς τὰ προηγούμενα.

Ω Ω Θ Λ Ι Ζ Α Β ³
Υ Ο Π Ρ Ι Λ Ι Φ

Ἀριθ. 3 α. Διαστάσεις κεράμου σφζομένου $0,17 \times 0,25$, πηλὸς ἀκάθαρτος χονδρόκοκκος. Ἡ σφραγὶς ἐπὶ τῆς κυρτῆς τοῦ στρωτήρος (κάτω) ἐπιφανείας, τῆς σχετικῶς ἀνωμάλου, διὸ καὶ ἀμελῶς ἀποτυπωθεῖσα.

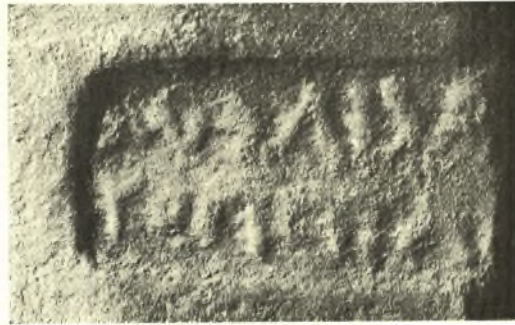
Ω Ω Θ Λ Ι Ζ Α Β ⁴
Υ Ο Π Ρ Ι Λ Ι Φ

Ἀριθ. 3 β. (εἰκὼν 6 καὶ 7). Διαστάσεις θραύσματος $0,16 \times 0,19$, πηλὸς χονδρόκοκκος. Διαστάσεις σφραγίδος $0,070 \times 0,035 \mu$.

[Ω] Ω Θ Λ Ι Ζ Α Β ⁵
[Υ] Ο Π Ρ Ι Λ Ι Φ

Ἀριθ. 3 γ. Διαστάσεις θραύσματος $0,15 \times 0,10 \mu$. μόνις διατηροῦνται τὰ τελευταῖα γράμματα τῶν λέξεων.

Ω Ω [Θ Λ Ι Ζ Α Β] ⁶
Υ Ο Π [Ρ Ι Λ Ι Φ]

Εἰκ. 5. Σφραγὶς κεράμου ἀριθ. 1.

Εἰκ. 6. Σφραγὶς κεράμου ἀριθ. 3 β.

Σφραγίδες 2-3-4-5-6-7. Ἡ ἀνάγνωσις αὐτῶν ἐξ ἀριστερῶν. Ὁ τύπος τῶν γραμμάτων ὁμοίος τοῦ τῆς σφραγίδος 1.

Ἀριθ. 3 δ καὶ 3 ε. Δύο μικρότατα τεμάχια διατηροῦντα τὸ γράμμα Β μόνον καὶ τὰς καταλήξεις -ον καὶ -ως. Τὰ τεμάχια ἀριθ. 3α-3ε προέρχονται ἐκ τῶν σειρῶν τῶν προηγουμένων σκαφῶν καὶ δὴ τοῦ 1930-31.

Ἀριθ. 4 (εἰκ. 8). Ἐκ τοῦ βορείου τμήματος τοῦ δρόμου Β'· πηλὸς καθαρὸς. Διαστάσεις θραύσματος $0,14 \times 0,08$ μ. Διαστάσεις σφραγίδος $0,085 \times 0,035$ μ.

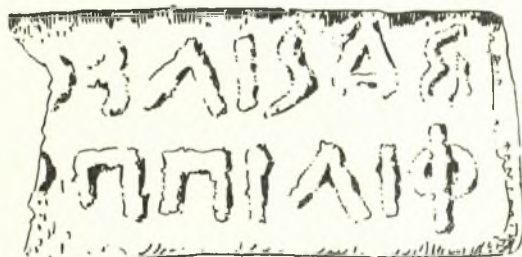
ΩΝΞΛΙΖΑΘ 7
ΥΟΠΡΙΛΙΦ

Παρά τὴν σφραγίδα ταύτην ὑπάρχει καὶ ἑτέρα ἥς τὰ γράμματα... ΙΝΟ... μόνον ἀναγινώσκονται. Ἴσως νὰ ἔγραφε κάμ]ινο[ς δεῖνος], κατ' ἐπιτυχὴ εἰκασίαν τοῦ καθηγητοῦ κ. Κουγέα, ἡ ἐν γένει περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐργοστασίου νὰ ὁμίλει.

Ἀριθ. 5. Ἐκ τοῦ Μ 5 θραῦσμα $0,18 \times 0,09$.

Ἀριθ. 6. Ἐκ τοῦ Μ 2 μικρὸν θραῦσμα μόνον τὸ ὄνομα Φιλίπ[ου] διασφῶζον καὶ ἔχνη τῶν κάτω ἄκρων γραμμάτων τῆς λέξεως Βασιλέως.

Μεταξὺ ἀπειραρίθμων θραυσμάτων στρωτήρων καὶ καλυπτήρων κεράμων, εὐρεθέντων καθ' ὅλας τὰς μέχρι τοῦδε περιόδους τῆς σκαφῆς, τύπου ἀμφικύρτου ἐλαφρῶς στρωτήρος καὶ ἡμικυκλικοῦ καλυπτῆρος, καὶ ἐκ τῶν

Εἰκ. 7. Κάτω σχέδιον τῆς σφραγίδος ἀριθ. 3 β. Ἄνω τῆς ἰδίας ἀντεστραμμένον, τοῦ κ. Ζιλλιερόν.

Εἰκ. 8. Σφραγίδες κεράμου ἀριθ. 4.

ὁποίων ἔχομεν τὰς πιθανὰς διαστάσεις στρωτήρων μὲν $0,40 \times 0,60$ μ. καλυπτῆρων δὲ $0,60 \times 0,20$ μ., εὐρέθησαν μόνον τὰ ἀνωτέρω ἀριθμηθέντα ἔνδεκα τεμάχια ἐνεπίγραφα. Δὲν εἶναι δὲ μόνον αἱ ἀναλογίαι τῶν σφωρομένων ἐνεπι-

γράφων θραυσμάτων μικραὶ ἐν σχέσει πρὸς τὸ πλῆθος τῶν μὴ ἐνεπιγράφων, ἀλλὰ καὶ αἱ διαστάσεις τῶν τεμαχίων τούτων ἐν σχέσει πρὸς τὸ συμπεριαινόμενον μέγεθος $0,40 \times 0,60$, ἐξαγόμενον ἐκ μεγάλων θραυσμάτων μέχρι $0,58 \mu$. μήκους. Μήπως λοιπὸν οἱ ἐνεπιγράφοι κέραμοι εἶναι ὕλικὸν προτέρας χρήσεως καὶ ὄχι σύγχρονον πρὸς τὰ τελευταῖα ἔχνη τῆς ζωῆς τῆς πόλεως;

Ἐὰν ῥίψωμεν ἐν βλέμμα ἐπὶ τῶν εἰκόνων 5, 6, 7 καὶ 8, βλέπομεν ὅτι γράμματά τινα τῶν σφραγισμάτων τούτων διαφέρουν ἀρκετὰ τῶν ἐπὶ σκληρᾶς ὕλης, μαρμάρου π. χ. χαραττομένων ἐπιγραφῶν, καὶ ἐπομένως δὲν θὰ εἶναι δικαία ἡ τελεία σύγκρισις τῶν τύπων των πρὸς τοὺς γνωστοὺς κατὰ καιροὺς τύπους τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων τῶν ἐπιγραφῶν. Τοῦτο ἐτόνισεν ἤδη ὁ Dumont¹ εἰπὼν ὅτι αἱ ἰδιορρυθμίαι τῶν ἐπὶ κεράμων ἐντύπων ἐπιγραφῶν καὶ οἱ τύποι τῶν γραμμάτων των μᾶλλον τὴν παλαιογραφίαν ἐνδιαφέρουν καὶ εἰς αὐτὴν ἀνήκει ἡ ἔρρευνά των, διετήρησαν δὲ τύπους γραμμάτων μὴ διασωθέντας διὰ τῶν ἐπὶ μαρμάρων ἐπιγραφῶν καὶ εἶναι δείγματα γραφῆς ὀφειλόμενα εἰς ἁπλοῦς ἐργάτας καὶ τεχνίτας.

Τὰ γράμματα τῶν σφραγισμάτων Φλωρίνης, ὄντα ἔκτυπα ἀνάγλυφα² ἐπὶ προστύπου κοίλου τετραπλεύρου βάθους, μαρτυροῦν τὴν ἐπὶ πηλοῦ κατασκευασθεῖσαν μήτραν των καὶ ἔξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ χάραξιν ἐπ' αὐτῆς τῶν γραμμάτων, ἐνῶ θὰ ἔπρεπεν ἀντιστρόφως, ὥστε τὸ σφράγισμα νὰ μὴ βαίνει ἀντιστρόφως ἀναγινωσκόμενον σήμερον. Αἱ διαστάσεις αἱ μέσαι τῶν σφραγίδων εἶναι $0,085 \times 0,035 \mu$. χωρὶς βεβαίως ὅλοι αἱ σφραγίδες αἱ σωζόμεναι νὰ εἶναι διὰ τῆς αὐτῆς μήτρας πιεσμέναι· ἀναμφιβόλως θὰ ἦσαν πολυλαὶ μέν, ἀλλ' ὀλίγον διαφέρουσαι μεταξύ των (πρβλ. εἰκ. 6 καὶ 8).

Ἄν καὶ εἶναι πολλοὶ οἱ μέχρι τοῦδε ἐν ἀνασκαφαῖς εὐρεθέντες ἐνεπιγράφοι κέραμοι³, δυστυχῶς εἶναι ἀδύνατον νὰ συγκριθῶσιν πρὸς ἐκείνους οἱ ἡμέτεροι, τελείως διότι καὶ διὰ τὴν χρονολογικὴν ἐρμηνείαν καὶ καθαρισμὸν ὅλων αὐτῶν τῶν εὐρημάτων μᾶλλον ἱστορικοὶ συνδυασμοὶ καὶ γεγονότα

¹ Dumont, Inscriptions Ceramiques, Arch. Miss. Scient. VI, σ. 37.

² Ἐνθ' ἀν. σ. 55.

³ Μακρὰν βιβλιογραφίαν περὶ τῶν εὐρημάτων τούτων μοι παρεχώρησεν ὁ κ. Α. Ὁρλάνδος. Εὐχαριστῶν καὶ ἐνταῦθα θερμῶς τὸν κ. Ὁρλάνδον παραθέτω τὴν κυριωτέραν σειράν. Ἀβῶν, JHS 1896. σ. 298. Ἀθηνῶν, BCH 1888. σ. 356. Ἀμυκλῶν, Van Hook BPW 1904, 1470. Δωδώνης, Carapanos p. III, pl. LXI, 11, 12. Ἐλατείας, Paris Élatée, 110-118. Ἐλευσίως, AE 1896 σ. 251. Ἐπιδαύρου, Cavvadias Fouilles I, 107, 247. Ἐρετρίας, παρὰ Richardson Argire Heraeum σ. 217. Ἡραίου Ἀργους, τοῦ ἰδίου Stampeld Tiles from Argire Heraeum, AJA 1894 no 3. Λυκοσούρας, AD 1889: σ. 160. Μαντινείας, Fougères Mantinée, 539. Μεγαλοπόλεως, Gardner Excav. at Megalopolis 140, 4 καὶ JHS 1893, 336. Οἰνιαδῶν, B. Powell AJA 1904, 170. Πειραιῶς, BCH XII, 351, 352. Περγάμου, Fränkel, Inschriften von Pergamos II, σ. 394 κέξ. Σπάρτης, BSA XII, 346. Mus. Catal. 712, BSA XIII, 56, 39, 41, 14. Τανάργας, Paris é.é.

ἐχρησιμοποιήθησαν, παρὰ οἱ τύποι τῶν γραμμάτων. Διὰ τοῦτο καὶ σύγκρισις τῶν ἐπιγραφῶν ἡμῶν πρὸς τοὺς καθιερωμένους τύπους τῶν γραμμάτων τῶν ἐπὶ σκληρῶν ὑλῶν ἐπιγραφῶν, ἀλλὰ καὶ κυρίως πρὸς τοὺς τύπους τῶν παλαιο-γραφικῶς ἀρχαιοτάτων μνημείων τῆς ἐπισευρμένης (cursive) γραφῆς, τῶν παπύρων δηλ. νομίζομεν ὅτι μᾶλλον ἐπιβάλλεται. Τοῦτο ἐπιβάλλει ἴσως καὶ ἡ ὅχι ἄδικος ὑπόθεσις, ὅτι ἡ χάραξις τῆς μήτρας τῶν τοιούτων ἐπιγραφῶν ὀφείλεται ὅχι εἰς λιθοξόον γνώστην τῶν τύπων τῶν ἐπὶ μαρμάρων συγχρόνων ἐπιγραφῶν, ἀλλὰ εἰς ἀπλοῦν ἐργάτην τινὰ τοῦ πλινθοποιείου, ὅπου ἐγένετο ἡ παραγγελία τῶν κεράμων τούτων.

Τὰ γράμματα ΒΑΡ ἢ καὶ ΠΟΛΦ τῶν σφραγίδων τούτων δὲν ἀπέχουσι καὶ πολὺ τῶν τύπων τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ α' ἡμίσεος τοῦ Δ' ἀκόμη π. Χ. αἰῶνος¹, ἐὰν μάλιστα λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν φθορὰν τῆς ἐπιφανείας τοῦ πηλοῦ τῶν κεράμων ἐκ διαφόρων καιρικῶν καὶ ἄλλων ἐπιδράσεων ἢ αἰτίων.

Ὁ τύπος τοῦ γράμματος $\varsigma = \Sigma$ εἶναι περίεργος, διότι, ἐνῶ εἰς τὸ μέσον τῆς λέξεως εἶναι μία ἀμβλεία γωνία μὲ ὀλίγον ἀνεστραμμένον τὸ ἄνω ἄκρον τῆς, ὥστε νὰ φαίνεται κατὰ παρόμοιον πρὸς τὸ ἀρχαῖον ς , ἄσχετον ἴσως, εἰς τὸ τέλος καθὼς καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς ἐπιγραφῆς ἀριθ. 2. εἶναι μνηοειδὲς C. Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ἀριθ. 3α φαίνεται νὰ ἦτο τετρασκελὲς Σ . Εἰς τὸν πάπυρον τῆς Ἀρτεμισίας² τὸν ἀρχαιότερον (Γ' π. Χ. αἰῶν) μετὰ τὸν πάπυρον τοῦ Τιμοθέου (Δ' π. Χ. αἰῶν), τὸ Σ παρίσταται δι' ἀπλῆς γωνίας ἀμβλείας ὁμοιοζούσης πρὸς τὸ ἡμέτερον γωνιώδες σίγμα, χωρὶς ὅμως τὸ ὀλίγον ἀναστρεφόμενον ἄκρον του, περίπου δηλ. \rangle . Ὡς ἀπλῆ γωνία τὸ $\rangle = \Sigma$ ἀπαντᾷ εἰς μολυβδίνους καταθέσμους παλαιοτέρους τοῦ ἔτους 361 π. Χ.³

Τὸ ϵ εἶναι μνηοειδές. Ὁ τύπος ὅμως οὗτος τοῦ ϵ καὶ τοῦ $C = \Sigma$ εἶναι ἤδη γνωστὸς εἰς ἀττικὰς ἐπιγραφὰς ὅρων καὶ ὑποθηκῶν τοῦ Δ' π. Χ. αἰῶνος⁴,

¹ W. Larfeld, Handb. griech. Epigr. II σ. 457.

² Gardthausen, Griech. Palaeographie II, σ. 106. Thompson - Λάμπρου σ. 215. Wilamowitz, Der Timotheos Papyrus, Wissenschaftliche Veröffentlichungen der deut. Orient. Gesellschaft, Heft 3, taf. III κέξ.

³ Ziebarth, Sitz.-Ber. d. Berl. Akad. Philos.-Hist. Klasse 1934, XXX III σ. 8. καὶ A. Κεραμοπούλου ΑΕ 1933 σ. 66 προσθήκη, ὅπου ἐξαίρεται ἡ σημασία τῶν κεραμικῶν εὐρημάτων.

⁴ W. Larfeld, Griech. Epigr. 1914 σ. 271, διὰ τὸ ϵ τὸ ὅποῖον ἀπαντᾷ εἰς μίαν διόρθωσιν τῆς ἐπιγραφῆς IG II¹ 17a, ⁴⁵ τοῦ ἔτους 378-7 π. Χ. ἐπιγραφὴν τῆς β' ἡγεμονίας τῶν Ἀθηναίων συμμαχικὸν πίνακα ἐπὶ Ναυσινίκου ἀρχοντος, εἰς ὅρον IG II² 1137, ⁴⁶ τοῦ ἔτους 305-4 ἢ 304-3 π. Χ. εἰς ἐπιγραφὴν μάλιστα IG II¹ 236, ⁴⁷ τοῦ ἔτους 313 π. Χ. γράφεται $\epsilon = C$ ἀντὶ δηλ. τοῦ μνηοειδοῦς σίγμα· ἐ. ἀ. σ. 273 διὰ τὸ $C = \sigma$ ίγμα, εἰς ὅρον ἀττικὸν IG II² 1152 ἐν συγκρίσει πρὸς II² 1077, 1079, 1139, 1140, 1152. Köhler Ath. Mitt. II, 281. IG II² 834 c, 93 ἔτους 325 π. Χ.

καὶ εἰς ἄλλας κεραμικὰς ἐπιγραφάς, ἀμφορέων ὅτα π.χ., πέραν τῶν χρόνων τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου ἀνερχομένης¹. Ἄλλως τε ἡ χειρόγραφος (cursive) ἢ ἐπισεσυρμένη γραφή, ἀδιάφορον ἂν ἦτο δύσκολον νὰ παραδοθῇ, ὅπως ἡ παραδεδομένη ἐπὶ ἐπιγραφῶν, εἶναι πάντοτε παλαιά, παλαιότερα τῶν ἀραιῶν πως διατηρουσῶν χαρακτηριστικὰ αὐτῆς σημεῖα ἐπιγραφῶν ἐπὶ λίθων, ὅπως εἶναι αἱ μνημονευόμεναι ἐν τῇ ἀνωτέρω ὑποσημειώσει. Αὐτὴ ἦτο ἡ γραφή ὅλου τοῦ τότε γράφοντος κόσμου, ἐκτὸς βεβαίως τῶν χαρρατίνων ἐπὶ λίθων ἐπαγγελματικῶς εἰδικῶν καὶ πειθόμεθα περὶ τούτων ἐξ ὅσων ὁ Larfeld² λέγει, ἐπικαλούμενος ἀκόμη καὶ τὴν παρομοίωσιν τοῦ ἱαμβοποιῦ Αἰσχρίωνος³ λέγοντος «οὐρανοῦ σίγμα» τὸ σ.

Τὸ ω, μόνον ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 1. ἐπιγραφῇ σφζόμενον καλύτερον, εἶναι τύπου ἐνδιαμέσου μεταξὺ τοῦ Ω τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τοῦ ω τῶν μεταγενεστέρων χειρογράφων καὶ ἐπιγραφῶν. Εἶναι μετάβασις ἐκ τοῦ Ω πρὸς τὸ ω, διότι ἡ μεσαία κορυφή του ὅχι μόνον εἶναι ὑψηλοτέρα τῶν δύο ἀκραιῶν (βλ. εἰκ. 5), ἀλλὰ καὶ καμπύλη⁴, συγκρινόμενον δὲ πρὸς τὸ ω τῶν χειρογράφων, εἶναι ὅμοιον πρὸς τὸ τῶν παπύρων Ἑλεφαντίνης τοῦ ἔτους 311-310 π.Χ. καὶ δὲν διαφέρει πολὺ τοῦ τῆς Ἀρτεμισίας καὶ Τιμοθέου. Αἱ ἐπὶ κεράμων ἀναφερθεῖσαι ἐπιγραφαί, αἱ ἐξ ὅλης περίπου τῆς Ἑλλάδος γνωσταί, ἀναφέρουν εἴτε τὸ ὄνομα ἄρχοντος ἢ ἀρχιτέκτονος ὑπὸ τοῦ ὁποῖου ἐγένετο ἡ κεράμωσις ἱεροῦ τινος ἢ ἄλλου κτιρίου, ὅπου μάλιστα πολλάκις καὶ τὸ ἐργοστάσιον τοῦ κεραμοποιῦ ἀναφέρεται (Σπάρτης καὶ Ἑλατείας-ἐργῶνου Δαματρίου), εἴτε ἀπλῶς τὸ ὄνομα τῆς λατρευομένης ἐκεῖ θεᾶς (Δεσποῖνας, Λυκοσούρας), εἴτε τὴν ἀποστολὴν τοῦ κτιρίου, ὃ ἐκάλυπτεν ὁ κέραμος (τειχῶν, ἱερῶν, ἱερῶν [οἰκῆματος], βασιλείων, βασιλικῆς [στοᾶς] Περγάμου), εἴτε ἀπλῶς τὴν λέξιν δαμοσία [κέραμος] (Πειραιῶς), εἴτε μονόγραμμα τι π.χ. τοῦ βασιλέως Ἀττάλου ἐν Περγάμῳ ἢ ἀπλοῦν ὄνομα, ὅπως Φιλίπ[που] ἐξ Οἰνιαδῶν ἀνασκαφῆς, ἢ Ἀντωννείου (Ἐπιδαύρου) κλπ., ἐξ ὧν φαίνεται ὅτι ὑπὸ τῶν προσώπων αὐτῶν ἐγένετο ἡ δαπάνη τῆς κεραμώσεως ἢ φροντίδι καὶ ἐπιμελείᾳ αὐτῶν, ἐφ' ὅσον δὲ πρόκειται καὶ περὶ βασιλέων, ἴσως καὶ χρονολογικὴν τινα ἀποστολὴν νὰ ἔχωσιν αἱ σφραγίδες (πβ. Περγάμου), ἀλλὰ διὰ δημόσια κτίρια ἢ ἱερὰ κλπ., ὅχι δὲ διὰ στέγασιν οἰκιῶν ἰδιωτικῶν.

Μεταξὺ τῶν ἀναφερθέντων κεραμικῶν ἀνωτέρω τούτων εὐρημάτων

¹ Dumont ἐ. ἀ. σ. 37.

² ἐ. ἀ. σ. 265. Α. Κεραμοπούλλου ΑΕ 1914 σ. 137 σημ. 1.

³ Αἰσχρίων ἱαμβοποιὸς σύγχρονος Ἀριστοτέλους περὶ τὸ 330 π.Χ. βλ. Pauly - Wissowa ἐν λ. Αἰσχρίων 7.

⁴ Larfeld ἐ. ἀ. σ. 273 ἐπιγραφαί IG II¹ 573 (350 π.Χ.) καὶ 721 (328 π.Χ.) ὅπου ἤδη ἀρχίζει καὶ ἐπὶ λίθων τὸ φαινόμενον, Λάμπρου ἐ. ἀ. σ. 216 καὶ Gardthausen ἐ. ἀ. σ. 107 καὶ πίν. III.

ἰδιαίτεραν σημασίαν ἔχουν δύο θραύσματα τῶν Οἰνιαδῶν (AJA 1904 σ. 170) φέροντα τὴν λέξιν Φιλίπ[που]. Ὁ μελετήσας αὐτὰ B. Powell λέγει ὅτι εἶναι τὸ ὄνομα Φιλίππου Ε' βασιλέως τῆς Μακεδονίας, εἰσβαλόντος εἰς Ἀκαρνανίαν τῷ 219 π.Χ. (Πολύβιος IV, 65) καὶ καταστρέψαντος τὸ Παιάνιον, ἐπανοικοδομήσαντος δὲ προφανῶς ἐκ τῶν ὑλικῶν του τοὺς πύργους Οἰνιαδῶν, χρησιμοποίησαντος ὁμῶς διὰ τὴν στέγασιν των κεράμους φερούσας τὸ ὄνομά του, ἃν καὶ φαίνεται ἐκ τῆς παρατεθειμένης ἐν τῇ μελέτῃ εἰκόνης, ὅτι μόνον τὴν λέξιν Φιλίπ[που] καὶ ὄχι καὶ βασιλέως συγχρόνως νὰ ἔφερον οἱ κέραμοι. Ἡ ἱστορικὴ μᾶλλον ἐπομένως μαρτυρία ἤγαγεν εἰς τὴν συσχέτισιν αὐτῶν πρὸς τὸν Φίλιππον Ε', τὸν καὶ ἄλλους Γ'.

Οἱ ἡμέτεροι κέραμοι δεικνύουν ὄχι μόνον ὅτι ὑπὸ Φιλίππου τινὸς τῶν Βασιλέων Μακεδονίας ἐγένετο ἡ παραγγελία των, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἐργοστασίου εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατασκευὴ των ἔφερον, διότι ἡ β' ἐπιγραφὴ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4 (εἰκ. 8) κεράμου καὶ ἐὰν ἀκόμη δὲν ἔφερε τὴν λέξιν κάμ[ινο]ς δεινός], πάντως περὶ τοῦ ἐργοστασίου θὰ ὠμίλει.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε τμημάτων τῆς ἀνασκαφῆς, ὅπου εὐρέθησαν τὰ παλαιότερα, ὅπως ὑπεθέσαμεν ἀνωτέρω ὑλικά ταῦτα, δὲν ἔχομεν κανένα δημοσίας ἐμφανίσεως κτίριον (ἢ ἐν τῇ ὑποσημειώσει σελ. 97 ἀναφερομένη ἄμπελος ἀπέχει τοῦλάχιστον 400 μ. μακρὰν τοῦ σκαφέντος σημείου) καὶ ἐπομένως ἀγόμεθα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τὰς οἰκίας τῆς πόλεως καὶ ὄχι ἄλλα κτίριά της ἐπρόκειτο νὰ στεγάσουν οἱ κέραμοι οὗτοι, οἱ ὑπὸ τοῦ βασιλέως Φιλίππου παραγγελθέντες. Τοῦτο τοῦλάχιστον ἰσχύει μέχρι νεωτέρου εὐρήματος δημοσίου τινὸς κτιρίου ἢ ἱεροῦ μεταξὺ τῶν οἰκημάτων.

Ἀλλὰ διὰ νὰ φέρουν οἱ παραγγελθέντες κέραμοι, οἱ προοριζόμενοι διὰ τὴν στέγασιν ἰδιωτικῶν οἰκημάτων πόλεώς τινος, τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, ἴσως νὰ σημαίνει ὅτι πρόκειται περὶ συγχρόνου εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο στεγάσεως καὶ συνοικισμοῦ τινος πολιτῶν, βασιλικῇ διαταγῇ καὶ θελήσει γενομένου.

Ἐπομένως ὑπὸ Φιλίππου τινὸς τῶν βασιλέων τῆς Μακεδονίας ἐκτίσθη ἢ συνφκίσθη ἡ πόλις ἡμῶν, ἀφ' οὗ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀναγάγωμεν τὴν χρῆσιν τῶν κεράμων τούτων πρὸς τὸ παρὸν εἰς ἄλλην χρῆσιν, διότι καὶ τῶν τειχῶν ἀκόμη καλύμματα ὧν ἦσαν, εἶναι τὸ αὐτό, ἀφοῦ τοὺς ὀπισθίους τοίχους τοὺς τυφλοὺς τῶν ἀκροίων οἰκημάτων ὁ καθηγητὴς Α. Κεραμόπουλος¹ δέχεται σχηματίζοντας τὰ τεῖχη. Καὶ τώρα εὐλόγως προβάλλεται τὸ ἐρώτημα, ποῖος εἶναι ὁ βασιλεὺς Φίλιππος ὁ κτίσας τὴν πόλιν;

Ἀποβλέπων τις εἰς τὰ τῆς τελευταίας στιγμῆς τῆς ζωῆς τῆς πόλεως ἡμῶν εὐρήματα, ἀμέσως θὰ ἤθελε ἴσως δεχθῇ ὅτι ὁ Φίλιππος αὐτὸς εἶναι ὁ Ε' (Γ' κατ' ἄλλους) βασιλεύσας ἀπὸ 221-179 π.Χ. (Beloch IV 2 σελ. 138). Ἡ

¹ ΠΑΕ 1933 σ. 59.

κάλυψις ὅμως διὰ κεράμων ἐνεπιγράφων καὶ ὁ συνοικισμὸς πόλεως ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Ε' ἤδη εἰς τὸν β' π.Χ. αἰῶνα δὲν εἶναι δύσκολος καὶ καθυστερημένος κατόπιν τῆς τοσαύτης ἀκμῆς τῆς Μακεδονίας εἰς ἐκπολιτιστικὴν κίνησιν ἐπὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων καὶ δὴ ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Ἀμύντα; Ἡ ἀνωτέρω προσπάθεια χρονολογίας τοῦ τύπου τῶν γραμμάτων τῶν ἐπιγραφῶν, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν πάντοτε ἐκτὸς τῆς φθορᾶς τοῦ πηλοῦ καὶ τῆς μήτρας καὶ τοῦ ὅτι ἡ χάραξις τῆς μήτρας ὀφείλεται ὄχι εἰς λιθοξόου τὴν ἐξεσηκωμένην, ἀλλὰ ἀπλοῦ πλινθοποιοῦ τινος ἢ τεχνίτου τὴν γραφικὴν ἱκανότητα, δύναται νὰ ἀναβιβάσῃ τὰ γράμματα ταῦτα μέχρι τοῦ Δ' π.Χ. αἰῶνος καὶ ἐπομένως δυνατόν ὁ Φίλιππος νὰ εἶναι ὁ Β', ὁ πατὴρ τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου βασιλεύσας 359 - 336 π.Χ. (Beloch III² σ. 60-62), ὁ ὁποῖος καὶ ἀναφέρεται ὡς κατ' ἐξοχὴν διαμορφωτὴς καὶ ἐκπολιτιστὴς τοῦ Μακεδονικοῦ Κράτους καὶ κυρίως ἰδρυτὴς πόλεων¹.

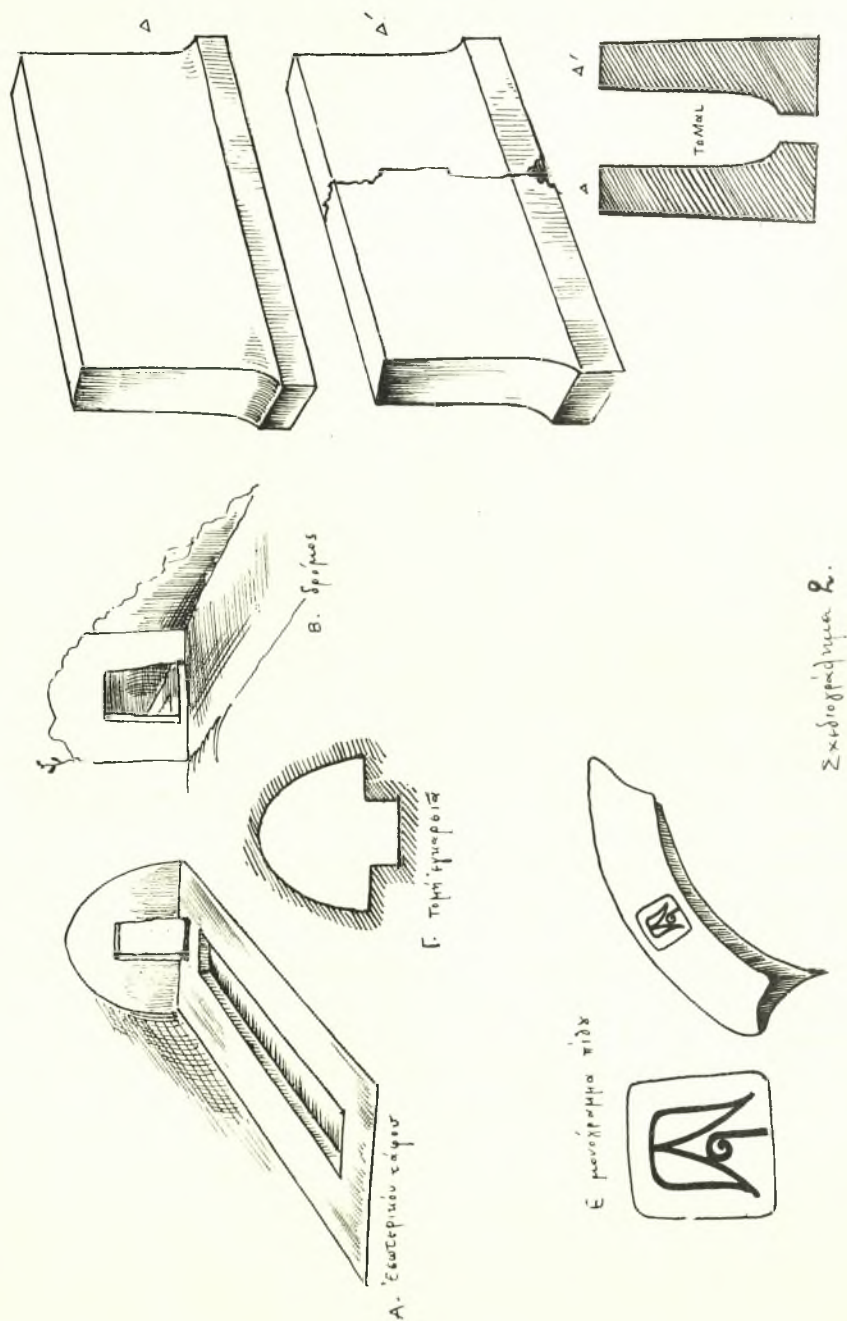
Εἰκ. 9. Ἡ πρόσοψις καὶ ὁ δρόμος τοῦ τάφου.

Φίλιππος λοιπὸν ὁ Ἀμύντα, ὁ Β' πρέπει νὰ εἶναι, ὁ ὁποῖος «ἀπὸ πλανήτας καὶ ἀπόρους νέμοντας ἀνὰ τὰ ὄρη... κατήγαγε τοὺς Μακεδόνας, πόλεων τε οἰκήτορας ἀπέφηγεν αὐτοὺς καὶ νόμους καὶ ἔθεσι χρηστοῖς ἐκόσμησεν» κατὰ τὸν Ἀρριανὸν Ζ', 9, 2, καὶ ὁ ὁποῖος τειχίζων «ἐν Ἰλλυριοῖς κατὰ τὸν Δημοσθένη πόλεις» ἐτείχιζε ταύτας ἐν τῇ παρὰ τὰ σύνορα τῶν Ἰλλυριῶν Μακεδονικῇ ἀκραίᾳ χώρᾳ του Λυγκηστίδι, προπύργια τῆς ἐπικρατείας του ταύτης εἰς τοὺς κατὰ τῶν Ἰλλυριῶν πολέμους του².

Οὐδόλως λοιπὸν ἀπροσδόκητον ἂν τῶν ἱστορικῶν αὐτῶν μαρτυριῶν ἢ

¹ Α. Κεραμοπούλλου ΑΕ 1932 σ. 105. Τοῦ ἰδίου. Ἐπίτομος Ἱστορία Φιλίππου Β' τῆς Μακεδονίας Ἀθῆναι 1935, σ. 13. Δημοσθένης Φιλίπ. Α', 48 «ἐν Ἰλλυριοῖς τὸν Φίλιππον πόλεις τειχίζειν».

² Περὶ τῶν ἐναντίων τῶν Ἰλλυριῶν πολέμων τοῦ Φιλίππου παρὰ τὰ σύνορα τῆς Λυγκηστίδος καὶ Ὀρεστίδος κειμένων βλ. Beloch III¹ σ. 226 καὶ The Cambridge Ancient History VI, σ. 205, Macedon. 401-301 π.Χ. Διόδωρον XVI, 4, 3.

ἀλήθεια καὶ ὄχι μόνον ἡ διοργάνωσις τῆς Λυγκηστίδος ὑπὸ τοῦ Φιλίππου Β', ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνασκαφὴ μιᾶς εἰς τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθεισῶν πόλεων ἐκεῖ ἐπιβεβαιοῦται διὰ τῶν ἐνεπιγράφων τούτων στρωτήρων, ἡ δὲ ἡλικία τῆς πόλεως ἡμῶν ἀνέρχεται, καθὼς δι' ἱστορικοὺς λόγους ἐφρόνει καὶ πρὸ τῆς εὐρέσεως τῶν κεράμων ὁ καθηγητὴς κ. Κεραμόπουλλος, εἰς τὸν Φίλιππον Β', εἰς τὸν 4^{ον} δηλ. π.Χ. αἰῶνα.

Τοῦτο βεβαίως θὰ δεῖξῃ ἀκόμη περισσότερον ἐπιβεβαιούμενον ἐπέκτασις μελλοντικῇ τῆς σκαφῆς καὶ ἄλλων εὐρημάτων Μακεδονικῶν ὁμοίας ἢ ἄλλης φύσεως ἐν Μακεδονίᾳ καθόλου, πρὸς τὸ παρὸν δὲ ἐκτὸς τῆς ὑποθέσεως τοῦ ταυτισμοῦ τῆς πόλεως πρὸς τὴν Ἑράκλειαν Λύγκου ἔρχεται καὶ δευτέρα τοιαύτη, ὅτι ἐπὶ Φιλίππου Β' ἐκτίσθη αὕτη, κἄπως νομίζομεν βεβαιότερα τῆς πρώτης.

*

Τάφος.

Παρὰ τὴν ἀνατολικὴν κλίσιν τοῦ λόφου τῆς Φλωρίνης ἐφ' οὗ κεῖται ἡ Ἑράκλεια καὶ ΒΔ τοῦ Νεκροταφείου τῆς σημερινῆς πόλεως Φλωρίνης ὑπῆρχον ἀρχαῖοι τάφοι λαξευτοὶ ἐν τῷ βράχῳ, τοὐλάχιστον τρεῖς ὄντες ποτέ, καθὼς μαρτυροῦν ἴχνη τῶν δύο καταστραφέντων ἐκ τῶν αὐτόθι γενομένων ποτὲ ἐκβραχισμῶν. Ὁ εἷς διασωθεὶς κατωρθώθη ἐφέτος νὰ καθαρισθῇ καὶ νὰ καταμετρηθῇ. (βλ. Σχεδιογρ. 2 Α, Β, Γ, καὶ εἰκ. 9). Ὁ τάφος ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ δρόμου του (2,50 μ. × 2 μ. × 2,50) λαξευθέντος ἐν τῷ φυσικῷ λίθῳ (σχεδ. 2. Β). Ἡ εἴσοδος του (1,35 ὕψους × 0,68 — 0,75 πλάτους) κατέρχεται ὀλίγον χαμηλότερον τοῦ ἐπιπέδου δρόμου, ἐσωτερικῶς δὲ καὶ κατὰ μέσον τοῦ δαπέδου του ἐκτείνεται ἐν τῷ βράχῳ λαξευμένη μακρόστενος λάρναξ (3,40 × 0,65 πλ. × 0,40). Ἐσωτερικῶς τὸ δάπεδόν του κατέχει τετράπλευρον περίπου διαστάσεων 3,70 × 2,85 μ., ἡ δὲ στέγη τοῦ σχηματίζεται διὰ τῆς ἐκφορᾶς τῶν μακρῶν πλευρῶν του πρὸς τὴν κορυφὴν, ἐπομένως στεγάζεται ὁ τάφος διὰ καμαρωτῆς στέγης, αἱ δὲ δύο ἄλλαι πλευραὶ του ἄνω καταλήγουν εἰς ἡμίτομα ἐλλείψεως ὕψους 1,55 μ. ἀπὸ τοῦ χείλους τῆς λάρνακος ἢ 1,95 μ. ἀπὸ τοῦ πυθμένος της. (Σχεδ. 2 Α καὶ Γ).

Εἰκ. 10. Ἡ ἐν τῷ τάφῳ εὐρεθεῖσα πλαγῶν κατὰ φωτογραφίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Βεργόιας.

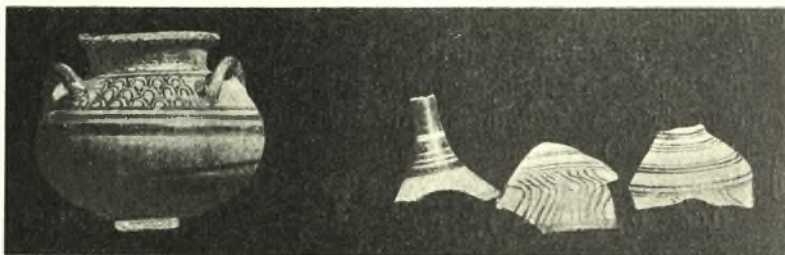
Ὁ τάφος δυστυχῶς ἠνοίχθη κατὰ τὸν μεγάλον πόλεμον, διάφοροι δὲ πληροφορίες (πρβλ. ΑΕ 1932, 53) περὶ τῶν ἐν αὐτῷ γενομένων εὐρημάτων μὲ παρεκίνησαν νὰ καταφύγω καὶ εἰς τὸν γνωρίζοντα περὶ αὐτῶν Σεβ. Μητροπολίτην Βερροίας-Ναούσσης, τότε Φλωρίνης κ. Πολύκαρπον. Κατὰ τὰς προθύμους πληροφορίας τοῦ Σεβασμιωτάτου, διὰ τὰς ὁποίας καὶ ἐνταῦθα τὸν εὐχαριστοῦμεν, εὐρέθη ἐν τῷ τάφῳ ἐκτὸς διαφόρων ἄλλων δακρυδόχων καὶ πηλίνων ἀγγείων ἐκ τῶν συνήθων ἐν τάφοις εὐρισκομένων, καὶ πλαγγὼν πηλίνῃ, τῆς ὁποίας εὐτυχῶς διέσωσε τὴν ἐνταῦθα παραθετομένην εἰκόνα (10) τῆς. Τὸ ἀρχαῖον ἀνεζητήσαμεν καὶ εἰς τὴν Μητρόπολιν Φλωρίνης καὶ εἰς τὴν Νομαρχίαν, ὅπου ἔπρεπε νὰ εὐρίσκωνται κατὰ τὰς σημερινὰς πληροφορίας τὰ τεμάχιά του, καταθραυσθέντος κατὰ τὰς αὐτὰς πληροφορίας.

Ἡ παραθετομένη τοῦλάχιστον φωτογραφία δὲν εἶναι ἄσχετος καὶ ἄχρηστος διὰ τὴν τελειωτικὴν τῆς πόλεως ταύτης μελέτην, εἰς τὴν ὁποίαν πόλιν προφανῶς ἀνῆκον οἱ τάφοι οὗτοι.

Γ. ΜΠΑΚΑΛΑΚΗΣ

5. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΑΡΧΑΙΑ ΑΧΑΪΑ

Κατὰ τοὺς μῆνας Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον 1934 ἐξηκολούθησα τὰς ἐρεῦνας μου Μυκηναϊκῶν νεκροταφείων ἐν ἀρχαίᾳ Ἀχαΐᾳ διὰ τῆς εὐρέσεως καὶ ἐξερευνήσεως τῶν ὑστερομυκηναϊκῶν νεκροταφείων καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς ἀρχαίας Ἀχαΐας.

Εἰκ. 1. Ἀγγεῖα Ὑστερομυκηναϊκά.

Ἰρεύνησα συμπληρωματικῶς τὰ νεκροταφεῖα τοῦ Μποτιά, ἀνέσκαψα εἰς Καμάρας, ὅπου οὐδὲν εὖρον σχετικόν, ἐμελέτησα τὸ μέγιστον παρὰ τὰς Πάτρας νεκροταφεῖον, ὅπερ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀνεκάλυψα καὶ διὰ μικρῶν αὐτόθι σκαφῶν ἔφερον εἰς φῶς καὶ ἄλλας ἐνδείξεις περὶ τῆς αὐτόθι